

A Carn!

Publicació electrònica d'Història Militar Catalana

Any II - setembre 2007

Contingut

núm. 5

4

EDITORIAL: "Commemorar l'antiguerra"

5

ARTICLES I APUNTS

GÜELL, MANEL. "Pressió política i pressió fiscal a la Tarragona del primer quart del segle XVII"

13

GRAU, JOSEP M.T. "Un episodi de la Guerra de Successió a la Selva del Camp: l'ordre d'enderrocament de les muralles (1714)"

15

EL PERSONATGE: **Alfredo Redondo Penas.** "Josep Tàrrrech Bofarull"

19

NOTÍCIES

21

RECENSIONS

J.E.LONDON. *Soldados y fantasmas...*; D.GWYNNE. *Guerra...*; X.TORRES. *La Guerra dels Segadors...*; M.ALPERT. *El ejército popular de la República. 1936-1939...*; A.ESPINO. *Guerra, fisco y fueros. La defensa de la Corona de Aragón en tiempos de Carlos II...*; A.ESPINO. "La mobilització militar catalana durant la Guerra de Successió"; P.DE LA FUENTE. *El Triunfante: tecnología y ciencia en la España de la Ilustración...*; J.GRAU. *Carlinades. El 'Far-West' a la catalana...*; J.R.VINAIXA. "La navegació pel riu Ebre a la Primera Guerra Carlista (1833-1840)"; H.GARCÍA. *L'aeròdrom de La Sènia. 1937-39...*

20

LA CITA:

'Pecunia belli nervus est'. La força dels diners a les guerres

28

FONS I ARXIUS

Arxiu de Capitania General

31 / 36

RECULL / AGENDA

29

L'ESPASA I LA PLOMA

Montcada i l'Expedició dels almogàvers a Orient

“Commemorar l’antiguerra”

La tarda del 28 de juny, coincidint amb el seu 196è aniversari, l'alcalde de Tarragona Josep Fèlix Ballesteros, va voler honrar amb una ofrena floral les víctimes del Pla de la Seu de 1811. El nou consistori ha obert, a més, un expedient per a la sol·licitud de Declaració del Pla de la Seu i les escales de la Catedral com a Lloc Històric d'Interès Nacional. Recordem que fou en aquest indret que van morir centenars de defensors a mans de les tropes franceses durant l'assalt i saqueig de la ciutat de Tarragona aquell horrorós 28 de juny de 1811. Fa pocs dies, es tornava a descobrir l'estàtua als herois el 1811, un dels més genuïns monuments de la ciutat, el qual, certament necessitava de la restauració de què ha estat objecte.

No podem sinó alabar la sensibilitat de l'Ajuntament tarragoní, amatent a honorar la memòria dels tarragonins, camptarragonins, catalans i espanyols, que van caure en la contesa napoleònica, defensant amb la vida la nostra ciutat. És en contextos com aquests, en els quals sabem valorar més i millor els estudis d'història militar, estudis que ens permeten copsar la magnitud d'unes tragèdies i d'unes matances, gratuïtes per evitables a través de l'adequada educació, diplomàcia i civilitat. Aquest, és doncs, el més bonic objectiu de la història militar, destapar-ne les misèries humanes i les hecatombes que han produït les guerres (del tot insensates), per aprendre'n bé la lliçó i mantenir-les així desterrades i inoperants, no únicament al nostre territori, sinó en qualsevol altra. Honorar la memòria dels caiguts, a més de ser un acte cívic i humanitari, també ha d'esdevenir útil i responsable.

ARTICLES:

Pressió política i pressió fiscal a la Tarragona del primer quart del segle XVIII*

Manel Güell

mguell@altanet.org

“Mai el sentiment català no ha tingut tanta força i combativitat com la vigília de la desfeta tràgica del 1714”, Pierre Vilar copsava així l’esperit que es viuria a mitjans la segona dècada del XVIII. La desfeta a que fa referència (l’11 de setembre de 1714) posava fi a tota una nació i la sotmetia a una altra nació en ple procés polític d’absolutisme centralitzador. En mans del poder borbònic, Catalunya s’haurà d’empassar tots els canvis socials, econòmics i polítics que el nou règim creurà més adients, i serà d’ençà que hom pot començar a parlar pròpiament d’una sola Espanya[1].

Els últims anys de la guerra de Successió, i primers de la postguerra, les necessitats i requeriments de l’exèrcit invasor borbònic, convertiren la vida civil en un infern[2]. Dures exigències, prepotència militar, amenaces encobertes (i no tan encobertes), espantades generals, coaccions intolerables, endeutament crònic, etc., seran els genets apocalíptics que van patir, quina més quina menys, totes les localitats del país. A través del cas de la ciutat de Tarragona, un de tants[3], podem copsar millor aquesta cruel dinàmica pròpia dels “efectes col·laterals”, els quals, com sempre, toquen més d’aprop a la població civil.

Els primers anys de govern militar borbònic a Tarragona

El juliol de 1713 la ciutat de Tarragona va ser lliurada a les tropes de Felip V en virtut del pacte d’Hospitalet. En els mesos següents, la màxima autoritat de la ciutat, el cònsol en cap, era supeditat a la jerarquia de govern militar borbònica, concretament al marquès de Ledesma i al duc de Pòpuli. Per damunt d’aquests, només hi havia l’intendent general José Patiño, que responia davant Felip V.

Les despeses militars de la campanya de Catalunya es faran gravitar sobre els pobles i ciutats del Principat. Tarragona, plaça forta i enclau portuari ideal per a l'abastament del setge de Barcelona, va veure's obligada a contribuir amb sumes tan altes, que duplicarien, triplicarien i quadruplicarien el pressupost ordinari del municipi.

En aquest punt, les actes municipals que donen fe de l'activitat del Consell, poden assabentar-nos del procés que va sofrir Tarragona en aquella conjuntura política, un procés fàcilment extrapolable a qualsevol indret del país, i perfectament exemplificador de la realitat catalana d'aquells dies.

L'aportació de la ciutat pot dividir-se en tres apartats: a) aportació humana, b) aportació material, i c) aportació econòmica.

Aportació humana

Control dels accessos

La primera instrucció del marquès de Lede fou la de fer posar tres ciutadans al portal d'accés a la ciutat, per tal de vetllar que no hi sortís ningú no autoritzat. Aquests vigilants s'utilitzaren més endavant amb uns altres motius repressius: per impedir l'eixida de morosos. El municipi els pagava un salari de 40 lliures anyals.

Prestacions obligatòries

El gremi de pescadors es veié greument perjudicat perquè les tropes empraven 60 dels seus confreres i quatre embarcacions per al carregament i descarregament a la costa tarragonina. El 22 d'agost de 1713 elevaven una queixa al Consell en aquest sentit, preocupats perquè en el trasbals d'aquestes jornades ja havien perdut dues de les quatre embarcacions.

El gremi de pagesos també va veure's obligat a fer prestacions de serveis. Amb motiu dels "repartiments" per a les cavalleries de l'exèrcit, la ciutat de Tarragona devia aportar 206 quintals de farratge (8.569 kg.) i actuar subsidiàriament si algun dels pobles de la comarca trigava a complir la mateixa obligació. Això passava el maig de 1715 i es repetia també a principis de 1716[4].

Aportació material

Per a l'exèrcit eren necessaris una sèrie d'elements per a fer mínimament confortables els campaments: palla, llenya, oli per a les llànties, etc. Tota la qüestió dels allotjaments de la trentena d'oficials que tenien aquest privilegi, formava part d'una dinàmica molt més ampla i complexa, difícil d'escatir en poques paraules. Sens dubte, va constituir una de les càrregues més

angunioses i dures que van haver de suportar els habitants de la ciutat, ja que ens consten evidències inqüestionables en aquest sentit.

La llenya

Tornant als complements precisos per a la vida del campament, direm que el novembre de 1713, el marquès de Lede demanava, d'un dia per a l'altre, llenya per als soldats que s'estaven en barracots i necessitaven encendre foc per escalfar-se. Si no es complia la seva petició, amenaçava de fer anar a cercar la llenya directament a la tropa per les propietats privades dels ciutadans tarragonins. El Consell municipal s'apressà a complir l'exigència, però no va trobar llenya a les poblacions de la vora i es veié obligat a fer-ne baixar del Coll de Balaguer.

Les màrfegues

A principis de setembre de 1713, les autoritats exigiren el lliurament, també d'un dia per a l'altre, de 1.200 màrfegues (matalassos) per a la tropa. El Consell, que només en disposava d'unes 150, els les va trametre amb tota la bona voluntat. Poc després les va veure retornades, per ser insuficients i augmentada la demanda en 1.500 màrfegues. La feina va ser per a fabricar-les en pocs dies i poder lliurar-les a temps. Va subhastar-se la feina a un equip de quatre corders coneguts de la ciutat, que les van fer a lliura la màrfega. Després calia emplenar-les de palla o quelcom tou, i això era una nova despesa a afegir. La broma de les màrfegues, a més dels lògics maldecaps que va ocasionar, va representar al municipi una despesa de 2.000 lliures.

El mal son reapareixia dos anys més tard, quan el comandant de la plaça tarragonina i el cap d'un batalló suïès es presentaven a casa del cònsol en cap demanant-li 600 màrfegues, abans de tres dies i no volien les usades, car havien de ser "bones".

El 21 de setembre de 1715, el sotsdelegat de l'Intendent General exigia 2.290 quintals de llenya i 200 de palla per al consum de la tropa fins a l'abril de 1716. La ciutat s'hi negà al·legant que ja feia despesa de 400 lliures mensuals en concepte de llenya, carbó, oli, llànties i tot de coses més per a la tropa.

Aportació econòmica

On més va deixar-se sentir la pressió felipista fou en les imposicions fiscals. Ja hem tingut ocasió de veure com l'afer de les 1.500 màrfegues havia costat 2.000 lliures a la ciutat. A la sessió de 15 de novembre de 1713, el consistori municipal es queixava de l'enorme despesa que representava a la ciutat proveir diàriament l'exèrcit de llenya, oli, llànties, etc., i pressupostaven

aquesta despesa diària en unes 40 o 50 lliures. Si la xifra era real, la ciutat hauria desemborsat, des de quatre mesos abans, més de 16.000 lliures.

El Quarteratge

El desembre de 1713, un decret de l'Intendent Patiño gravava la ciutat amb l'anomenat "quarteratge d'hivern", aparent 'donatiu' que sufragaria el sosteniment del setge de Barcelona. El decret deia que esperaven retre tota oposició aquell mateix any, però que *"la pertinancia de los dichos rebeldes ha obligado a hibernar en Catalunya todas las tropas destinadas para el sitio de esta Plassa..."* S'havien de pagar 9.000 rals de vuit en tres mesos, desembre de 1713 i febrer de 1714.

A la fi del maig de 1714, no s'havia pogut pagar encara l'esmentat quarteratge, i el Consell es lamentava, *"Fonch proposat per los Il[ustr]es Srs. Cònsuls que per ocasió dels crescuts gastos quotidians que te la J[unt]a per a acudir puntualment a todas las dependèncias del Servey del Rey, han quedat y estan todas las administracions [...] agotadas, y los arrendaments extenua[t]s, de forma que los Il[ustr]es Srs. Cònsuls ja no saben de ahon llansar ma per a acudir al crèdit"*.

A la sessió de 25 de gener de 1715, el Consell exposava la trista situació de la hisenda municipal. Havien esmerçat un total de 32.000 lliures, des de mitjan 1713, i només 7.000 lliures eren imputables a la despesa ordinària de la ciutat. O sigui, que havien hagut de sofrir una despesa entre quatre i cinc vegades superior a l'habitual. L'informe que el 31 de gener següent presentava una comissió de comptes, elevava la xifra gastada a 35.000 lliures. En definitiva, les despeses totals hagudes en els primers anys (1713-1715), per causa de la situació bèl·lica que es vivia al país, podien haver estat de l'ordre de les 50.000 lliures, aproximadament^[5].

Les talles contributives

El Consell va haver de recaptar talls (taxes per càpites) entre els habitants de la ciutat, per tal de subvenir a totes aquestes despeses. La població no va poder respondre i des dels primers talls, van ser molts els deutors. Els cònsols van exercir mesures de tota mena: pregons públics, lloguer de recaptadors, tancament i control dels accessos de la ciutat, i fins més coercitives i tot, enviant granaders casa per casa. Només llavors els resultats van millorar, però encara no es van poder cobrar una bona part del que hom pretenia. A la sessió de 19 de març de 1717, els cònsols confessaven el seu fracàs i impotència,

"fonch proposat per los Il[ustr]es Cònsuls que avent fet per part de la Ciutat quantas diligèncias han estat possibles per a cobrar dels naturals de la p[rese]nt ciutat lo compliment de la Real Contribució, com consta a v.s. y a vista que ni per lo medi de posar granaders per las casas ni per altre qualsevol medi haja intentat la

ciutat no ha pogut aconseguir [-h]o, per causa de la gran misèria hi ha en los individuos de d[it]a ciutat...”.

S’havia exprimit al poble fins a no poder més i no s’havien estalviat esforços ni iniciatives iniquès o poc ortodoxes, malgrat saber que el contribuent es trobava al límit de la seva capacitat.

Resistència aletargada

Amb el pas dels anys, l’odi als col·laboracionistes del nou règim (felipistes), seguia latent a Tarragona, com ho demostren unes actes notariales de denúncia de 1725, que hem cregut interessants d’incloure a tall d’epíleg.

El tractat de Viena de 1725

El 30 d’abril de 1725, Felip V signava un tractat de pau amb l’emperador Carles d’Àustria. El Borbó perdia Flandes, Sardenya i Sicília, i l’austriac renunciava formalment als seus drets a la Corona d’Espanya. Ferran Soldevila hi afegeix: *“S’hi estipulava (article IX) perpetua oblit, amnistia i restitució de béns, drets, dignitats i llibertats per a tots els súbdits d’una i altra banda. Aquesta darrera clàusula concernia, doncs, especialment als catalans. I la reparació de moltes de les injustícies –no totes– comeses llavors de la repressió, i la tornada d’empresonats, emigrats i exiliats, acabaren d’endegar Catalunya cap a una normalitat submissa”*.

Jaume Sobrequés ho explica així: *“L’emperador renunciava a la corona d’Espanya, es comprometia a col·laborar perquè Gibraltar i Menorca fossin restituïts i, a canvi, exigia el perdó general per a tots els exiliats espanyols i per a tots els condemnats per austriacisme; així mateix demanava el reconeixement de les distincions nobiliàries atorgades per Carles i la restitució, equitativament, dels béns materials i de dret”*. Es tractava, doncs, d’una amnistia total, d’un perdó general que pretenia fer desaparèixer oponents i enemics, i que volia acabar definitivament amb la pugna per a la Corona hispànica.

Repercussions del tractat de pau a Tarragona[6]

A Tarragona, un esclat de joia va recórrer tots els carrers, i era generalitzat el pensament que s’encetava una època de canvi, que deixaria enrere injustícies i repressions. Durant uns dies, va fer-se sentir un clam austriacista, clandestí i d’amagat, però suficientment fort com perquè deixés constància oficial[7]. Va tocar el rebre a alguns felipistes locals, que no van dubtar a denunciar-ho a l’Ajuntament, el qual va fer aixecar-ne actes notariales. Les declaracions i denúncies d’aquests ciutadans, degudament traduïdes al castellà, ens mostren una breu panoràmica de l’ambient que es degué viure aquells dies. Aquests declaracions, que porten data de 19 de maig de 1725 i figuren a la notaria de Bonaventura Prats, el notari que

escrivia els protocols del municipi, en castellà, es troben servades a l'Arxiu Històric de Tarragona (reg. 364). El primer historiador que les ha esmentat sembla haver estat A.JORDÀ, de l'obra del qual n'hem extret la referència arxivística a la que hem acudit per ampliar la notícia.

Bonaventura Vidal, serraller de 30 anys, assegurava trobar-se l'1 de maig de 1725 a la botiga de l'argenter Francesc Cardó, a la plaça Pescateria, amb alguns conciutadans, quan un d'aquest, el sucrer Pau Plana, va tractar-lo d'espia. Amb la Pau de Viena, Plana va voler creure que els austriacistes recuperarien els càrrecs de confiança que van perdre en detriment dels felipistes. Un d'aquests casos, era el del notari Josep Girona, que gràcies a la seva fidelitat al rei Borbó, ostentava un càrrec d'importància a Barcelona. Girona era parent de Bonaventura Vidal, el declarant, i Pau Plana li pronosticava que aviat tornaria a Tarragona, ja que l'austriacista que va deixar al carrer, recuperaria ara el seu lloc. Tot seguit, va ser quan el va tractar d'espia: *"Como Dios es Dios que tu también, como todos los demás haveis sido y estado unos espiotas, entendiendo el declarante que por ser uno de los afectos al Rey, hablava por él como tal afecto..."*. Vidal, que ho va negar tot, l'advertí que es moderés, i va deixar la reunió *"por evitar quèstiones..."*.

També declarà Gaspar Beda. Aquell mes de maig, pujant del convent dels Caputxins al Port, va trobar-se un desconegut, i al creuar-se amb ell, va poder sentir com remugava: *"en n[uest]ra lengua vulgar, con voz alta y clara y ayrado: Estos traydores de Botifleros, sinó los acaban..."*. Amb anterioritat, l'1 de maig, es trobava al Portal de Sant Joan quan va sentir dir amb veu alta i clara quelcom semblant: *"Estos traydores de Botifleres no se alegran d esta buena noticia que ha venido"*, fent clara referència a l'amnistia a favor dels austriacistes reprimits. El declarant afegia que l'home que ho va cridar, ho feia *"como a modo de amenaza y levantando el brazo y diciendo algunas otras palabras injuriosas que no se le acuerdan al presente, de las cuales el declarante se puso a temblar y llorar del miedo y horror que concibió del mal modo de hablar de d[ic]ho hombre..."*. Tot i l'estat de pànic que Beda confessava patir, no va tenir problemes en anar demanant als presents la identitat d'aquell home, cosa que va esbrinar finalment, i llavors, a la present declaració notarial deixava constància del nom i del cognom del desventurat. Per la nit, assegurava que prèvies les demostracions d'alegria per la Pau subscripta, va sentir crits pels carrers de *"Viva Carlos tercero"* i també com s'apedregaven algunes portes.

Una tercera acta notarial, era la del felipista declarat Josep Duran^[8], de 67 anys, d'una nissaga d'hisendats que ocuparien alts càrrecs de govern local. Duran, es trobava el 30 de maig de 1725, entre les 6 i les 7 hores de la tarda, en un terreny de la seva propietat al costat del camí Reial, vigilant els treballadors que segaven el seu camp, quan va sentir com tocaven les campanes de la Catedral i com tronaven les salves d'artilleria, tot celebrant la pau establerta entre Felip V i Carles d'Àustria. Poc després, va veure passar a cavall un desconegut amb perruca, del qual només sabia que era de

Reus, i que va cridar: “Viva, viva, que ahora rebentaran los Botifleres...”. Per la nit, després de pregonar les festes que la ciutat celebraria amb tal motiu, “hallándose en su casa cenando con su familia, oyó que por la calle de su casa passava tropa de gente gritando gritos de ‘viva el Rey’ y al mismo tiempo oyó que apedrearón la puerta”. Duran sortí fora, però enmig del brogit de gent, no aconseguí identificar ningú. La seva declaració venia corroborada per la del manobre Josep Clariana, el qual “ha oído y hoyó diferentes gritos y voces en número de gente que con boz alta dezían ‘Viva el emperador que nos ha sacado de la prisión’ y ha oído dezir a algunos otros sugetos que otra noches proclamavan a ‘Carlos tercero’ por las calles, y que es verdad que el declarante algunas vezes no se atrevia a salir de casa por conocer la gente commovida, y situada contra el declarante y demás afectos al Rey, y que el viernes dia primero de este mes a la noche, estándose en su casa oyó una voz que no conoció de quien era, que dixo que si en aquella calle havia alguno malcontento, o negro, que se rebentasse, cuya palabra de negro entendió lo dezían por los Sres. Regidores respecto que van vestidos de negro...”.

* Aquest article és una reedició d'un "pecat de joventut" comés fa més de 13 anys. La present versió, prescindeix d'una part del contingut dedicada a l'evolució del Català abans i després de 1714. També actualitza, matisa, corregeix i depura un redactat que s'ajustava, pot ser amb massa complaença, a la plataforma cultural que el difonia, una revista que era orgue de veu de la que llavors era una nounada associació de defensa del Català. GÜELL I JUNKERT, MANEL. "Pressió política i pressió fiscal a la Tarragona del primer quart del segle XVIII. La llengua catalana el 1725". *Llengua Nacional*, Barcelona, 12 (agost de 1993) 12-18.

L'aparell de cita de l'article de 1993 es composava únicament de la Bibliografia que segueix. Les notes d'aquest article són, doncs, d'aquesta versió actualitzada.

BIBLIOGRAFIA

Malgrat que la majoria de dades, van ser aprofitades del llibre: GÜELL, MANEL; ROVIRA I

SORIANO, JORDI. *Tarragona el 1715. Aspectes socials de la propietat urbana i rústica a l'època de la implantació Borbònica*. Tarragona: Biblioteca Tarraconense 7, 1999, també es va fer servir altra bibliografia per complementar:

- ARDIT, MANUEL; BALCELLS, ALBERT; SALES, NÚRIA. *Història dels Països Catalans. De 1714 a 1975*. Barcelona: Edhasa, 1980.
- FERRER I GIRONÈS, FRANCESC. *La persecució política de la llengua catalana*. 5^a. Ed. Barcelona: Edicions 62, 1986.
- GARCÍA CÁRCEL, RICARDO. *Historia de Cataluña. Siglos XVI-XVIII*. II. Barcelona: Ariel, 1985.
- JORDÀ I FERNÁNDEZ, ANTON. *Poder i Comerç a la ciutat de Tarragona. Segle XVIII*. Tarragona: Institut d'Estudis Tarraconenses "Ramon Berenguer IV", Diputació, 1988.
- MERCADER I RIBA, JOAN. *Felip V i Catalunya*. Barcelona: Edicions 62, 1985.
- SIMÓN, ANTONI. "Patriotisme i nacionalisme a la Catalunya moderna. Mites, tradicions i consciències col·lectives", *L'Avenç*, 167 (1993) 8-16.

-SOBREQUÉS I CALLICÓ, JAUME (dir.). *Història de Catalunya*. X. Bilbao: Gran Enciclopedia Vasca, 1981.

-SOLDEVILA, FERRAN. *Història de Catalunya*. 2^a. Ed. Barcelona: Alpha, 1963.

-VILA, PIERRE. *Catalunya dins l'Espanya moderna*. IV. Barcelona: Edicions 62, 1986.

[1] Les monografies més memorables sobre la Guerra de Successió, són: BACALLAR I SANNA, VICENTE. *Comentarios de la guerra de España e historia de su rey Felipe V el Animoso, desde el principio de su reinado, hasta la Paz general del año de 1725*. II. Gènova: Garvizza, v.1726 (Madrid: Biblioteca de Autores Españoles, núm. 99, 1957); SANPERE I MIQUEL, SALVADOR. *Fin de la nación catalana*. Barcelona: Tipografia "L'Avenç", 1905; KAMEN, HENRY. *La guerra de Sucesión en España. 1700-1715*. Barcelona: Grijalbo, 1974; VOLTES BOU, PERE. *La Guerra de Sucesión*. Barcelona: Planeta, 1990 (Memoria de la Historia. Episodios, 42), etc. Entre les millors síntesis: PÉREZ APARICIO, M. CARMEN. "La Guerra de

Sucesión en España", en: MENÉNDEZ PIDAL, RAMÓN. *Historia de España*. XXVIII. Madrid: Espasa-Calpe, 1993, 303-503, i SANZ AYAN, CARMEN. *La guerra de Sucesión española*. Madrid: Akal, 1997; TORRES I RIBÉ, JOSEP M. *La Guerra de Successió i els setges de Barcelona (1697-1714)*. Barcelona: Rafael Dalmau Editor, 1999. En un plànol més informal i educatiu, també pot ser vàlida la de ALABRÚS IGLESIAS, ROSA M^a. "La Guerra de Sucesión". *La Aventura de la Historia*, 25 (novembre 2000) 60-66. Fa deu anys, es van començar a reeditar les *Narraciones Históricas* de Francesc de Castellví Obando (Madrid: Fundación Francisco Elías de Tejada y Erasmo Pércopo, 1997-2002), en IV volums, a cura de Josep M. Mundet i Gifre i José M. Alsina Roca.

[2] Vegeu sobre el particular les aportacions de: ALABRÚS IGLESIAS, ROSA MARIA. "La societat catalana durant la Guerra de Successió". *Manuscrits*, UAB, 9 (1991) 305-324; ALBAREDA, JOAQUIM (ed. a c.d.). *Política, religió i vida quotidiana en temps de guerra (1705-1714)*. *El dietari del Convent de Santa Caterina i les memòries d'Honorat de Pallejà*. Vic: Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives / Eumo Editorial, 2001; TORRES I RIBÉ, JOSEP M^a. "Reflexions sobre l'actitud dels pobles i estaments catalans durant la Guerra de Successió". *Pedralbes*, 1 (1981) 187-209; TORRES I RIBÉ, JOSEP M^a. "El tombant decisiu de la Guerra de Successió a Catalunya: evacuació de l'exèrcit imperial i repressió borbònica (1713)". *Pedralbes*, 23 (2003 = V Congrés d'Història Moderna de Catalunya) 253-270.

[3] A les poblacions de La Selva: BORRELL SABATER, MIQUEL. "L'endeutament municipal selvatà en la primera meitat del segle XVIII". *Quaderns de la Selva*, 9 (1996) 103-113; a l'Empordà (Palafrugell i Sant Feliu de Guíxols): MEDIR I JOFRA, RAMIR. "La villa de Palafrugell durante la guerra de Sucesión". *Revista de Palafrugell*, 1 (1964) 6-7 i JULIÀ I FIGUERAS, BENET. "Afliccions econòmiques dels guixolencs després de la Guerra de Successió". *Estudis sobre temes del Baix Empordà*, 5 (1986) 141-150; al Vallès (Sabadell): MARTIN BERBOIS, JOSEP LLUÍS. "Les conseqüències de la Guerra de Successió a Sabadell". en: *Segon Congrés Recerques. Enfrontaments Civils, postguerres i reconstruccions*. Lleida, 10-12 d'abril 2002. Lleida: Universitat / Recerques / Pagès editors, 2002, I, 193-201; a les Garrigues (Borges Blanques): MINGUELLA I PIÑOL, JOSEP M^a - RIPOLLÈS DE LA FRAGUA, ROGER. "Borges Blanques a cavall del Decret de Nova Planta". *Ilerda*, XLIII (1982) 377-404, etc. Fora del Principat, al Rosselló: ALBAREDA I SALVADÓ, JOAQUIM; FERRER I JUANDÓ, MÒNICA. "L'impacte de la Guerre de Succession (1705-1714) dans les comtés de Roussillon et de Cerdagne", en: *Société Agricola Scientifique et Litteraire des Pyrénées Orientales*, 1996, 259-276; a Sardenya: HOFFMANN, GERHARD. "Cerdeña en la Guerra de Sucesión". *Historia* 16, 344 (desembre 2004) 82-89, etc.

[4] GÜELL, MANEL. "Les confraries pageses de Tarragona durant el bienni 1715-1716. Les imposicions del règim militar filipista". *Setmana Santa*, Gremi de Pagesos de Tarragona, 1993, 21-25.

[5] A Barcelona, lògicament, van començar a tributar al Borbó d'ençà l'11 de setembre de 1714, a l'exercici de 1715. FELIU, GASPAR. "El primer impost borbònic sobre Barcelona: el donatiu de 1715". *Barcelona. Quaderns d'Història*, 7 (2002) 103-118.

[6] Consta una còpia del tractat subscrit a la Pau de Viena de 1725, a l'Arxiu Històric Comarcal de Valls [= AHCV], *Documents Impresos*, núm. 17.

[7] Sobre la resistència popular al reformisme polític borbònic, vegeu, PIZARRO CARRASCO, CARLOS. "El discurso de la resistencia través de 'El despertador de Catalunya' (1713)". *Pedralbes*, 18-II (1998 = *Catalunya i Europa a l'Època Moderna*. IV Congrés d'Història Moderna de Catalunya, Barcelona, 1998) 345-355; i LLUCH, ERNEST. "L'austriacisme persistent: 1713-1736". *Initium. Revista catalana d'història del dret*, 1 (1996) 397-404; LLUCH, ERNEST. *La Catalunya vençuda del segle XVIII. Foscors i clarors de la Il·lustració*. Barcelona: Edicions 62, 1996.

[8] GARCÍA, GEMMA. "De la conspiración austriacista a la integració a la Nueva Planta: la familia Duran, máximo exponente de la burguesía mercantil barcelonesa en el siglo XVIII". en: MARTÍNEZ SHAW, CARLOS (ed.). *Historia moderna. Historia en construcción. Sociedad, Política e Instituciones*. Congreso del Centre d'Estudis d'Història Moderna "Pierre Vilar" (Barcelona, 1996). II. Barcelona: Editorial Milenio, 1997, II, 513-528.

Un episodi de la guerra de successió a la Selva del Camp: l'ordre d'enderrocament de les muralles (1714)

Josep M.T. Grau i Pujol

rpuig@tinet.fut.es

Un dels municipis camptarragonins, després de les tres ciutats (Reus, Tarragona i Valls), que ha conservat més íntegrament els seus arxius és el de la Selva del Camp, l'escorcoll detingut dels documents proporciona notícies interessants sobre els principals esdeveniments de la història de Catalunya. En aquesta breu nota voldríem aportar una missiva que els militars borbònics adreçaren a les autoritats locals de la Selva del Camp[1] sobre la destrucció de les seves fortificacions, en la línia de desmuntar qualsevol possible resistència catalana al nou ordre polític.

Els fets que succeïren a la Selva són prou coneguts gràcies a la narració que en féu Mn. Joan Pié i Faidella[2]. Les càrregues de la guerra sobre la població foren grans, lleves, allotjaments de tropes, subministraments (cereals, farratge, palla, llenya), bagatges, contribucions extraordinàries, etc. Per por del saqueig i robatoris, el gener de 1713 la vila portà els objectes de plata i els ornaments més valuosos a Tarragona, ciutat que es rendia aquell mateix any. La resistència però es va mantenir a les muntanyes a través de grups de miquelets. Per evitar el col·laboracionisme les autoritats borbòniques amenaçaren de saquejar i cremar la població si s'ajudava als resistents. El document que presentem és del maig del 1714, i en ell s'ordena destruir les fortificacions de la vila. Segons el llibre d'actes estudiat per Mn. Pié, els espanyols havien detingut als jurats, i llavors s'estava negociant el seu alliberament, i la revocació de l'ordre de destrucció de les fortificacions, previ el pagament de les terces o mesades que la vila devia pel quarter d'hivern.

El Comú o Universitat d'aleshores, aconseguí salvar les torres i muralles, encara que aquestes, d'origen medieval, ja eren obsoletes per l'artilleria moderna del moment. Avui, la conservació de la muralla de la Selva ha experimentat un procés irreparable d'eliminació a causa de les transformacions urbanístiques del nucli històric, si bé encara queda algun pany de mur que es podria restaurar, tal com s'ha fet amb alguna torre. En algun cas, el mal gust i el poc rigor històric en la remodelació, fa que siguem crítics amb les actuacions que fins ara s'han dut a terme; també s'hauria de plantejar la reconstrucció dels portals. Allò que no va fer la Guerra de Successió, ho han fet impunement els promotors immobiliaris de finals del segle XX i inicis del XXI.

ANNEX

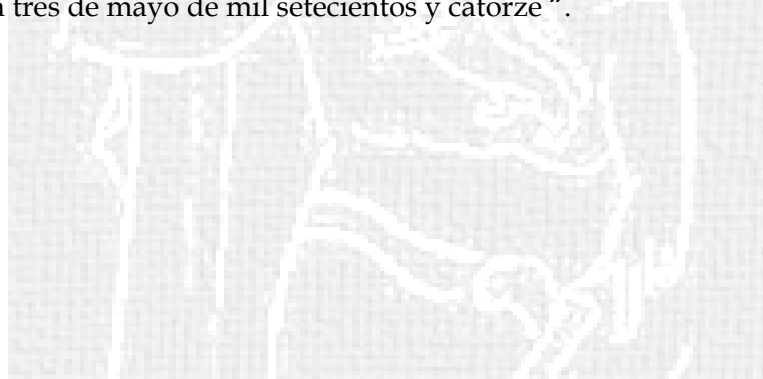
La Selva del Camp, 3 de maig de 1714.

Edicte del cap militar de la vila als jurats de la Selva del Camp per enderrocar les muralles i portals en el termini de vint dies.

[Arxiu Municipal de la Selva del Camp, *fons municipal*, caixa 45]

“Luis de Saa Rangel, coronel del regimiento de cavalleria [de las] corazas españolas de Flandes , brigadier de los exércitos de su Magestad y comandante sus tropas en esta villa:

Por orden que tengo del Excellentissimo Señor Marqués de Valdecañas, capitán general de los exércitos de su Magestad y comandante de este país, en su nombre ordeno y mando al bayle y jurados de esta villa, y a qualquier otra justicia de ella, en ausencia de los dichos, que dentro del término de veinte días, contando desde el de la fecha, tengan arruynadas y arrasadas todas las murallas y paredes que formaren el cerco de esta villa, exceptuando solamente, el de donde se formare de casas, como también les ordeno y mando hagan desmantelar y arruinar de las quatro puertas que se han quemado, las que no tubieren fabricadas casas d encima de ellas, y esto en el mismo término referido, y que manden hechar un bando sin la menor dilación para que todos los vezinos de esta villa y los de su jurisdicción, esten enterados de esta órden, como también de la que ninguna justicia ni otra qualquier persona que no tenga legítima y suprema autoridad para ello haga hazer la menor reparación de dichas murallas y paredes, a pena de ser ahorcado y si dentro de los dichos veinte dias no se hubiere dado entero cumplimiento y execución a dicha orden, seran castigados con el rigor de la guerra, como también seran comprehendidos en dichas penas todos los vezinos sugetos a esta jurisdicción sino entregaren todas las armas de fuego que tubieren, y como se ordenó ayer a los habitantes de esta villa, y las llevarán a Tarragona. Dada en la Selva, a tres de mayo de mil setecientos y catorze “.

[1] Arxiu Municipal de la Selva del Camp [=AMLSC], *fons municipal*, capsa 45.

[2] *Annals inèdits de la vila de la Selva del Camp de Tarragona*.

Tarragona: Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV, Diputació, 1984 (reimpressió). La bibliografia sobre aquesta guerra és molt abundant, la més recent, TORRAS

RIBÉ, JOSEP M. *Felip V contra Catalunya. Testimonis d'una repressió sistemàtica (1713-1715)*. Barcelona: Rafael Dalmau Editor, 2005.

EL PERSONATGE:

Josep Tàrrrech Bofarull: Història d'un militar reusenc

Alfredo Redondo Penas
Llicenciat en història i arxiver
Alfredo.redondo@gencat.net

Un altre dels militars destacats de la ciutat de Reus al segle XIX, juntament amb el general **Joan Prim i Prats** i **Victorià Sugranyes Fernandez**, fou **Josep Tàrrrech Bofarull**.

J.OLESTI (OLESTI [1992] 640) fa una breu descripció de la seva carrera militar. En aquest article tractarem d'apropar-nos una mica més a aquest personatge, a partir de l'expedient personal que es troba a les dependències de l'Arxiu General Militar de Segòvia (AGMS, Secció 1ª, Lligall T-161).

La documentació de Segòvia que hem pogut consultar, consta de 6 folis: el seu full de serveis, comissions que va desenvolupar i les condecoracions obtingudes al llarg de la seva carrera a l'exèrcit. Fou redactat per "Don **Narciso Barraquer i Rovira**, Coronel del Cuerpo de Estado Mayor del Ejército y Jefe de la Sección del mismo de este Distrito" (AGMS, Secció 1ª, Lligall T-161, f. 6) amb data de 5 de gener de 1880.

Tàrrrech Bofarull va néixer a Reus el dia 4 d'agost de 1821 –essent errònia la data que cita J.OLESTI, de 16 de novembre-, fill de **Juan Tàrrrech**, veler de Reus, i de **Francesca Bofarull** (AGMS, Secció 1ª, Lligall T-161, f. 1; Olesti [1992] 640). L'11 de setembre de 1875

va contraure matrimoni canònic amb **Josefa Herrainz Cobanger** a la parròquia de San Juan de la Villa de Gracia (província de Barcelona). La seva partida fou inscrita al Jutjat Municipal de dita vila (AGMS, Secció 1ª, Lligall T-161, f. 4v.).

La seva carrera militar es va desenvolupar des del 13 de desembre de 1836 fins el 15 de febrer de 1879 quan, per reial ordre, va obtenir el llicenciament a l'haver complert l'edat reglamentària.

Durant aquesta llarga carrera militar, van ser diversos els cossos on va servir (AGMS, Secció 1ª, Lligall T-161, f. 1v.):

"En el Primer Batallón Franco Provincial de Cataluña desde el 13 de Diciembre de 1836 hasta el 6 de Enero de 1841 (7 meses y 21 dias de menor edad) Licenciado absoluto 18 años (11 meses y 26 días)

En el Batallón Voluntarios Catalanes, desde 5 de Enero de 1860 á fin de Mayo del mismo (4 meses y 29 días)

En situación de reemplazo hasta fin de Junio del mismo año (1 mes)

En el Regimiento Infantería de Sevilla hasta el fin de Enero de 1863 (2 años y 7 meses)

En el Batallón Provincial de Tarragona, desde 1º de Febrero de 1863 hasta fin de Marzo de 1866 (3 años y 2 meses)

En Provincial de Cangas de Onis desde 1º de Abril de 1866 hasta fin Febrero de 1867 (3 años y 11 meses)

En situación de reemplazo desde 1º Marzo de 1867 á fin Diciembre de 1868 (1 año y 10 meses)

En el Regimiento de Sevilla nº33 hasta fin de Diciembre de 1872 (4 años 10 meses)

En situación de reemplazo en Barcelona hasta fin Enero de 1873 (1 mes)

En el Regimiento Infanteria de Iberia nº30 hasta fin de Octubre de 1873 (9 meses)

En situación de reemplazo hasta Noviembre de 1873 (1 mes)

En el cuadro eventual del Ejército de Valencia hasta fin de Enero 1874 (2 meses)

En el Batallón Infantería de Sevilla nº3 hasta fin de Julio de 1877 (3 años 6 meses)

De reemplazo en Castilla la Vieja hasta el cierre (1 año y 7 meses)

A **Tàrrech**, li va ser concedida la condecoració de la reial i militar Orde de *San Hermenegildo*, pel reial decret de 22 de gener de 1878, amb motiu del matrimoni de sa magestat el rei **Alfons XII** amb la infanta **María de las Mercedes**, gràcies a la qual, va poder augmentar un any més el full de serveis, de manera que la totalitat dels mateixos, va ser de 30 anys, 1 mes i 4 dies.

Les campanyes i accions dutes a terme durant la seva dilatada trajectòria militar van ser molt diverses(**AGMS, Secció 1ª, Lligall T-161, f. 2v.-5v.**):

- El 1836, a l'edat de 15 anys, participà en operacions a Reus, Valls i Alforja.
- Al llarg de 1837, prengué part en diverses operacions sota el comandament del general baró de **Meer** a Solsona; també participà en el setge de Vilanova, a les ordres del coronel **José Clemente**; a la batalla del 22 de juny lliurada a Girona, a les accions del 18 de juliol a San Feliu i a San Miquel de Corradells, i a les accions del 29 de juny (Capsacosta) i 28 d'agost (San Joan de les

Abadesses). Amb data de 6 de novembre participà en l'aixecament del setge de Capellades i en la del 9 de desembre a Sant Pere de Torelló, altra cop sota les ordres del coronel **José Clemente**.

- Durant els anys 1838 i 1839 efectuà diverses accions a Bosca, Ripoll, Solsona, Peracamps i Àger.
- Participà a les operacions dels dies 1 a 4 de febrer de 1840 sobre Peracamps; també a Cardona, sota el comandament del batalló dirigit pel general **Clemente**, i fins al 6 de gener de 1841, data en que va ser dissolt el batalló.
- En el període que comprèn 1841 a 1859 fou llicenciat, i amb la creació del Batalló de Voluntaris de Catalunya(**BOPT, núm. 160, de 30-12-1859. Cfr. AGMS, Secció 2ª, Divisió 10, Lligall 19, f. 29**), fou nomenat sotstinent el dia 2 de gener de 1860. Va desembarcar a Tetuán el 3 de febrer de 1860, essent agregat a la Vanguardia del Segon Cos d'Exèrcit, sota les ordres del general **Joan Prim i Prats**, comte de Reus. Per la seva actuació a la batalla de Wad-Ras obtingué el grau de sotstinent d'infanteria, continuant al cos català de voluntaris fins al seu llicenciament(**AGMS, Secció 2ª, Divisió 10, Lligall 19, f. 25-27, 54 i 57**).
- Per reial ordre de 4 de juny va ser desplaçat al Regiment d'Infanteria de Sevilla; després es va dirigir a Girona i el 4 de setembre es va embarcar cap a l'illa de Santo Domingo en comissió de serveis fins el 31 de desembre, en que va tornar cap a Barcelona.
- El 3 de gener de 1861, i a bord del vapor "Asunción", es va dirigir a Ceuta on serví fins a finals de setembre; després, tornà en comissió de serveis a Santo Domingo on va romandre fins a finals de gener de 1863.

- Durant el 1863 passà al Batalló Provincial de Tarragona n° 51 per reial ordre d'11 de gener. En el mes de febrer fou donat d'alta a l'esmentat batalló i a la sisena companyia, com a procedent del Regiment de Sevilla. En aquest batalló fou agregat al quadre permanent fins a finals de juny, dates en les que ja va tornar cap a Reus amb mig sou.
- Va romandre a Reus fins a finals del mes de març de 1866, ascendint a tinent, i va passar al Batalló Provincial de Cangas de Onís fins a finals d'octubre, per reial ordre de 19 del mateix. El 1868, el trobem al Regiment d'Infanteria de Sevilla número 33, incorporant-se a Reus fins a finals d'any.
- El 1870 dirigí el 2n. Batalló del Regiment de Girona que va cobrir al destacament de Puigcerdà.
- El 29 de gener de 1871 prestava jurament de fidelitat i obediència a sa magestat el rei **Amadeu de Savoia**, segons reial ordre de 24 de gener.
- El 25 d'abril de 1872 sortí de Barcelona per a dirigir-se a la ciutat de Tudela i integrar-se a l'Exèrcit del Nord, destinat a combatre la insurrecció carlina de les províncies de Navarra i el País Basc; a Tafalla, es va unir a la 2ª Brigada de dit exèrcit. Sota el comandament del general **Acosta**, escometé diverses accions, destacant-ne la del *Puente Salinas* sota les ordres del general **Moriones**; el 18 de juliol arribava a Pamplona, i d'allí es va desplaçar cap a Saragossa.
- De reemplaçament a Barcelona i per disposició del capità general de Catalunya de 16 de gener de 1873, fou nomenat comandant militar de Riudoms, essent autoritzat a organitzar una companyia de mobilitzats. Durant aquest any va anar canviant d'exèrcits: primer al Batalló de Caçadors de Madrid, després al Regiment d'Ibèria, per acabar, tot seguit, al Batalló de la Diputació de Tarragona. En el mes d'octubre, i per disposició de 9 de novembre del Govern de la República, fou destinat al quadre eventual de València, sortint-ne el primer dia del mes de desembre en columna d'operacions.
- L'any 1874 el trobem a València, Jaen, Màlaga, Madrid, Burgos i finalment a Conca sota el comandament del Batalló d'Operacions.
- El 6 de maig de 1875 es va enfrontar amb les faccions carlines d'Ademuz i Casas Altas, a les quals obligà a dispersar-se en diverses direccions, provocant-los 16 morts i 32 presoners; entre ells hi era el comandant militar de dites faccions. El dia 29 de juny es va trobar a l'acció de Villafranca del Cid (província de Castelló) on es va enfrontar a les faccions de **Dorregaray**, **Cucala**, **Palacios** y **Villaloin**. La seva participació en la rendició de la plaça de Cantavieja li va suposar, per reial ordre de 17 d'agost, el grau de comandant, sota les ordres del tinent general de l'Exèrcit del Centre, **Joaquín Jovellas**.
- El 1876, el seu batalló formava part de l'Exèrcit d'Honor que havia d'acompanyar a sa majestat el rei **Alfons XII** en l'entrada triomfal a la Cort. Després de Madrid, va anar cap a Toledo, Arquillas (província de Jaen) i Navas de San Juan, per després retornar a Toledo, fins a finals de 1876.
- El 21 d'abril de 1877 fou destinat al districte d'Extremadura, concretament a la ciutat de Mérida (Badajoz); després es va desplaçar cap a Càceres, i d'allí, a Oviedo (on va arribar el 31 de juliol, i on va romandre fins al 1879).

Al llarg d'aquesta carrera militar, les condecoracions que va obtenir van ser les següents (**AGMS, Secció 2^a, Divisió 10, Lligall 19, f. 5v.-6**)¹⁰:

- 1839.- Medalla de María Isabel Luisa pels mèrits adquirits en l'acció d'Estana (17 d'abril).
- 1840.- Medalla de María Isabel Luisa pels mèrits de l'1 i 4 de febrer sobre les altures de Peracamps.
- 1841.- Medalla de distinció que en nom de la reina **Isabel II** es va donar als caps, oficials i individus de tropa per la batalla de Peracamps, segons diploma d'1 de març del mateix any.
- 1860.- Creu de San Fernando de 1ª classe, per la batalla de Tetuán, segons diploma del 15 de setembre, per reial ordre de 8 d'octubre i acord del Senat de 4 de juliol, per prendre part a la Guerra d'Àfrica; la Medalla atorgada a l'Exèrcit d'Àfrica, venia a la reial ordre de 14 de desembre.
- 1875.- Menció honorífica per diverses accions de guerra (reial ordre de 15 d'octubre).
- 1876.- Medalla d'Alfons XII (per reial ordre de 6 de desembre) "con los pasadores de Cantavieja, Seo de Urgel, Peña Plata y Vera" i la Creu de 1ª classe del Regiment (reial ordre de 9 de març).

- 1878.- Creu blanca de 1ª. classe del Mèrit Militar (reial decret de gràcia de 22 de gener, amb motiu del casament de sa majestat el rei (GM, núm. 23, de 23-01-1878)¹¹.

Per reial ordre de 15 de febrer de 1879, **Tàrrach** va obtenir la seva llicència definitiva a l'haver complert l'edat reglamentària.

L'excel·lent carrera militar d'aquest reusenc, també va tenir punts foscos que trobem a l'expedient (AGMS, Secció 2ª, Divisió 10, Lligall 19, f. 6)¹². Així, veiem que el 1861, "le fue impuesto un mes de arresto en el Castillo que le señalase el E.S. Comte. Gral de Ceuta, que fue el de Hacho, por no haber dado cumplimiento a la R.O. de 4 de Setbre. de 1860, en que se le destinó por un año en comision de servicio á la Isla de Santo Domingo, á cuyo destino mandó después de terminado este correctivo".

Durant els últims anys de la seva vida, un cop retirat del servei actiu, va patir dificultats econòmiques, ja que la pensió que se li va atorgar no va ser gens folgada [OLESTI [1992] 640]¹³.

AGMS = Arxiu General Militar de Segòvia.
BOPT = Butlletí Oficial de la Província de Tarragona.
GM = Gasetta de Madrid.

OLESTI [1992]
OLESTI TRILLES, JOSEP. *Diccionari biogràfic de reusencs*. Reus: Ajuntament, 1992.

NOTÍCIES:

La muralla de Montblanc, en perill

La muralla de Montblanc pateix risc d'esfondrament en sis punts, a banda d'haver-hi 23 trams on no hi ha pas de ronda i l'estructura és més dèbil. Aquestes són les principals conclusions d'un estudi encarregat per l'Ajuntament per saber quin és l'estat de les muralles. Ara el consistori ha demanat la col·laboració de la Generalitat per a la reconstrucció del recinte emmurallat, que estima en un cost mínim de 8 milions d'euros. Cal recordar que a finals d'any, la muralla va patir dos esfondraments amb un mes de diferència. Va ser aleshores quan el consistori es va plantejar la necessitat d'encarregar aquest estudi per aclarir quins trams de muralla podien estar en perill de noves ensulsidees.

Un cop coneguts els sis punts crítics -dos a la zona del Baluard, dos a la muralla de Sant Jordi, i dos a la muralla de Santa Tecla-, ara el consistori demana a la Generalitat que col·labori tècnicament i econòmicament en la preservació i rehabilitació de les muralles.

Segons l'Ajuntament, el Govern s'ha compromès a finançar una aportació de 55.000 euros pel 2006, i de 100.000 pel 2007. Tot i això, el consistori remarca que l'única aportació anual de la Generalitat fins l'any 2005 ha estat de 36.000 euros.

[www.tinetdigital.org i DT]

Commemoració espanyola de la batalla d'Almansa

La Universitat de Castilla-La Mancha, va celebrar els dies 16, 17 i 18 d'abril de 2007, un "Encuentro Internacional: Almansa, encrucijada de Europa. La Guerra de Sucesión y el III Centenario de la Batalla de Almansa". Les activitats, consistents en seminaris acadèmics, taules rodones i conferències, es van desenvolupar a la Sala de Conferències BLU-HOTEL ALMANSA.

[NFS]

L' historiador Martínez Shaw a la RAHE

Carlos Martínez Shaw ha estat elegit nou acadèmic numerari de la Real Acadèmia de la Historia, el mes de març de 2007; li van atorgar la Medalla número 32.

Va néixer a Sevilla l'any 1945 i durant 27 anys va treballar a la Universitat de Barcelona on va ocupar el càrrec de vicerector de 1982 a 1986. Va presidir el Centre d'Història Moderna Pierre Vilar des de 1984 fins 1994; des del centre es van esperonar diversos projectes de recerca que van ajudar a forjar diversos historiadors/historiadores, els/les quals van acabar les seves tesis doctorals. Alguns d'ells/d'elles han ocupat places de professors/professores en diverses universitats de l'Estat espanyol.

Martínez Shaw és catedràtic d'Història Moderna, va estar a la universitat de Santander i actualment a la UNED de Madrid. Comparteix els treballs propis docents, d'I+D, a més de col·laboracions crítiques, ressenyes, etc. per la UNESCO, a la premsa com *El País* i *El Periódico de Catalunya*.

La nostra enhorabona per aquell professor tan rigorós, sempre amb un somriure, amb una proximitat que enlluernava a tot l'alumnat i amb encanteri pels "piervilaristes".

[Núria Florensa i Soler]

Exposició "La maternitat d'Elna"

Des del 18 de maig al 18 de juny de 2007, va romandre oberta per les tardes l'exposició "La Maternitat d'Elna. Bressol de l'exili 1939-1944" organitzada pel Memorial Democràtic, i que acollí el Sindicat Agrícola de Constantí al seu edifici del carrer Major, amb la col·laboració de l'Ajuntament de Constantí.

La immensa majoria d'exiliats van ser internats per l'Estat francès en els oficialment denominats "camps d'acolliment", veritables camps de concentració sense cap condició sanitària vigilats per tropes senegaleses. Nombroses dones ingressades al camp es van veure obligades a donar a llum en pèssimes condicions en unes cavallerisses de Perpinyà. La mortalitat en aquests casos era elevadíssima: si no moria el nadó, moria la mare i si no, tots dos. Davant d'aquesta situació, Elisabeth Eidenbenz, una jove mestra suïssa va organitzar en una residència campestre abandonada de la vila rossellonesa d'Elna una maternitat on atendre les parteres procedents dels camps i els seus fills. Aquesta exposició mostra la trajectòria d'aquesta Maternitat i com Elisabeth Eidenbenz va donar l'oportunitat a moltes dones i nadons a sobreviure.

[Josep Estivill]

LA CITA

"que és cert, sens e[ll] noia soldats ni guerra".

Domingo Mateu, pagador de la companyia de milicians de Lleida destinada a Salses, als Paers de Lleida, 03-08-1639 [Arxiu de la Paeria de Lleida, *Correspondència*, 1637-1638, reg. 854].

PECUNIA BELLI NERVUS EST

Quan Raimundo de Montecuccoli afirmava que per fer la guerra eren necessàries tres coses: *diners, diners i diners*, no deia res que els seus antecessors i predecessors no

-“per quant lo nirvi de la guerra és lo diner...”.

-“y com per dita defensa sie lo tot tenir diner...”

Junta de Braços de 1640 [B.RUBÍ. *Les Corts Generals de Pau Claris*. Barcelona, 1976, p. 132 i 177].

sabessin i/o descobrissin amargament. El finançament militar és un dels aspectes més importants d'una guerra, fins el punt que sovint esdevé cabdal.

Amb suport dinerari pagar soldades, guerra, armes, bastiments, tot allò per conduir una front. Qui te diners

“El triomf serà d'aquell qui posseeixi l'últim escut »

MENDOZA, BERNARDINO DE. *Teoría y práctica de la guerra*. Madrid, 1595.

es poden material de municions, necessari

host de militars d'un indret al per pagar i mantenir un exèrcit

poderós, serà invencible en la guerra, i respectat en la pau (de fet, un període d'entre guerres). Ho sabia Felip IV, quan el 1630 escrivia al marquès de Santa Cruz, “*el dinero es inescusable, si ay guerra, y mucho más si ay Paz...*”. Els holandesos ho van comprendre entrant al segle XVII, i es van esforçar en fortificar les seves places i en mantenir un exèrcit permanent de 25.000 homes. Amb el temps (i molta sang), van superar la màquina bèl·lica més poderosa d'aquell moment, la hispànica. Va succeir a l'inrevés, quan el 1639, per a la campanya militar de Salses, i el 1640 amb guerra oberta contra la monarquia hispànica, els catalans es van trobar amb la realitat palpable del què costava aixecar i mantenir un exèrcit. No el van voler pagar, van preferir que ho fessin Lluís XIII i Lluís XIV, i aquests, és clar, s'ho van acabar cobrant. Complementem les cites extretes de documentació inèdita i de la Junta de Braços de 1640, amb una dita d'un gran militar castellà, Bernardino de Mendoza, diplomàtic, estadista, i també tractadista, entès com ningú en aquestes matèries.

RECENSIONES:

LENDON, J.E. *Soldados y fantasmas*. Barcelona: Ariel, 2006, 561 p.

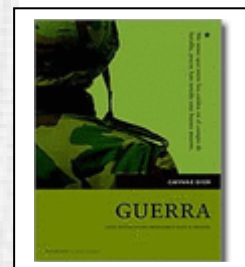
“Esparta, Macedònia i Roma... ¿cóm van arribar aquestes nacions a dominar el Món Antic? ¿Què distingia llurs exèrcits? Deixant clar que fou una era de pocs avenços tecnològics, J.E. Lendon ens mostra que els exèrcits de més èxit foren aquells que precisament utilitzaren de manera més efectiva la tradició cultural. El combat a l'Antiguitat avançava recorrent al passat a la recerca d'inspiració: els grecs, en Homero, i els romans, en els grecs i en el seu propi passat heroic. Els millors exèrcits de l'Antiguitat reclutaven els seus soldats en societats d'una forta tradició competitiva i els millors líders des d'Alexandre fins Juli César, invocaven dites tradicions per a fomentar una competitivitat ferotge a tots els nivells. En cada un dels camps de batalla, els soldats mortals lluitaven al costat dels fantasmes de la tradició, els mateixos fantasmes que els inspirarien grandesa durant quasi un mil·lenni, abans d'apagar-se. Des de la Batalla dels Campions entre Esparta i Argos en 550 aC., passant per la invasió de Pèrsia per Julià en 363 dC, *Soldados y fantasmas* reviu els encontres militars més decisius de Grècia i Roma. Lendon narra aquestes batalles, i els mètodes amb els quals es van fer, amb un estil abassegador de la més admirable història militar”.

[www.marcialpons.es]

GWYNNE, DYER. *Guerra. Desde nuestro pasado prehistórico hasta el presente*. Barcelona: Belacqua, 2007, 426 p.

“En aquesta edició revisada i actualitzada del seu clàssic, Gwynne Dyer analitza la veritat sobre la guerra en els seus aspectes més brutals, des del nostre passat prehistòric fins al present, colpejat pel terrorisme com a nova forma de guerra. Tan allunyat de la desesperació com del fals optimisme, Dyer utilitza els seus amples coneixements com especialista en Història Militar per mirar atentament el fenomen que podria matar-nos a tots o, tal volta, arribar a convertir-se en un record. Ple d'imatges que ajudaran a comprendre, de cites que ens situaran en els contextos i de referències històriques i filosòfiques, aquest llibre és a la vegada un testimoni i una denúncia”.

[www.topbooks.es]

TORRES SANS, XAVIER. *La Guerra dels Segadors*. Lleida: Eumo Editorial i Pagès Editors, 2007, 304 p.

“Xavier Torres ha elaborat una síntesi actualitzada i completa dels fets coneguts com a Guerra dels Segadors i de la seva significació. L'anàlisi dels esdeveniments segueix la successió cronològica dels fets: la revolta popular arran dels excessos de les tropes reials, que va culminar amb la irrupció d'una munió de segadors a Barcelona, l'any 1640, coneguda com a Corpus de Sang; la rebel·lió política i institucional, encapçalada per Pau Claris i la Diputació Catalana, i la invasió militar del Principat que va significar l'inici

de la guerra; la decisió de les autoritats catalanes de canviar de sobirania, que comportà que Catalunya fos una província de la corona francesa entre 1641 i 1652; la caiguda de Barcelona, la Pau dels Pirineus de 1659, etc.”

[www.laie.es]

L'autor ja especifica a la Introducció (a tall de prefaci) què vol ser l'obra: “una síntesi narrativa”, oferint-la “tan completa com sigui possible dels esdeveniments i la seva significació”. Així, no desenvolupa els fets, ni hi aporta nou material d'investigació, sinó que els explica i comenta amb la profunditat que es mereixen, sense apartar-se d'un escrupolós fil cronològic, aportant, això sí, una magnífica anàlisi a la llum de les darreres i més interessants aparicions historiogràfiques.

Comença per la situació de Catalunya dins la Monarquia hispànica composta, el seu pes i significació diferencial (“La nació dels catalans”), per continuar amb l'origen del conflicte, en base a una lectura dels fets, integral, racional i pragmàtica, que arrenca d'ençà el regnat de Felip IV. Ho fa com qui comenta l'última malaltia del pacient (hauríem de dir cadàver?), deixant de banda la simptomatologia i mals hàbits anteriors, que en el cas aplicat a la Catalunya barroca es pot traduir en el menysteniment insultant que ja des del primer Àustria van observar els seus successors envers les institucions, lleis i autoritats catalanes que els contrariaven. Amb el monarca “Grande” s'agreujaren els mals: la vice-regia, les Corts inconcluses, la guerra a Flandes, Olivares, la Unió d'Armes, i, més immediats als fets: Leucata, Salses, els allotjaments....

A la Introducció, X.Torres divaga entre els termes emprats pels antecessors historiogràfics i n'encunya de nous per evitar-ne una reiteració fàcil (“l'aixecament rural”, “Els Segadors i els altres”, etc.), per bé que basats en els mateixos fets, amenitzadament descabdellats, afegint-hi una hàbil combinació de cites textuais amb una clara (i agraïda) preferència per les fonts coetànies.

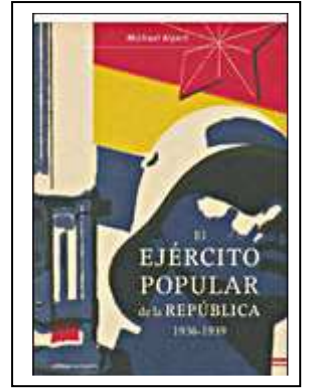
Cal dir que l'autor se surt una mica de clàssics clixés i innova a favor de la història militar dedicant algunes pàgines al plantejament de la guerra, a la Catalunya militar, a la fugida cap endavant que va significar l'intent d'aixecar un exèrcit propi en pocs mesos, i sobretot a la batalla de Montjuïc, on planeja una clara voluntat de magnificar el paper de la milícia barcelonina; pot ser s'entreté massa aportant diversos testimonis per posar de manifest la mentalitat barroca d'agraïment per la intervenció divina, quan hauria pogut intentar desgranar-ne les veritables causes de la victòria. Dedicat tot un capítol a la *Guerra de la tinta* (epítet gastat que substitueix per “Guerra de papers”), i els dos següents a la resta de la guerra, sota dos enfocaments: “Entre els Àustria i els Borbó” (els virreis francesos i la seva actuació, el Batalló, victòries i derrotes a Perpinyà, Lleida i Tortosa, Münster, Pèire de Marca) i “El desenllaç” (l'epidèmia de pesta, la fam, la caiguda final de Barcelona, el nou règim, el combat contra els miquelets del nord).

No trobem pas sobrer dividir l'epíleg entre el resum sintètic d'allò esposat i una visió íntegra de la redescoberta historiogràfica dels fets de 1640, ben entrat el Liberalisme del segle XIX. Bibliografia escarida però ben triada, i de la que no resulta gaire difícil endevinar els passatges escrits en base a una o altra lectura. El volum es complementa al final amb una breu cronologia de les principals fites i un glossari.

Si hom pot afirmar (com afirmem) que l'obra de Mn. Sanabre segueix essent el millor i més complet referent historiogràfic d'aquella guerra, també podríem dir que la present és, tal vegada, la millor síntesi, no només a la llum de les noves incorporacions bibliogràfiques que s'hi utilitzen, sinó per l'estil amè, ordenat i destrament complementat amb testimonis coetanis, i sobretot per l'anàlisi aguda i suggerent, “Marca de la casa”, que proporciona.

[MG]

ALPERT, MICHAEL. *El ejército popular de la República. 1936-1939*. Madrid: Alianza, 2007

“Aquest és el millor estudi de conjunt de l'exèrcit republicà a la GCE. No és, ja ens adverteix l'autor, «un estudi d'història militar», sino el relat d'«un episodi fascinant de la història d'Espanya i d'Europa», que ens mostra com els republicans organitzaren un nou exèrcit per a fer front a una revolta militar que comptava amb el suport i les armes del feixisme internacional. Alpert parteix de l'estat de les forces en presència el juliol de 1936 y va resseguint el període «milicià» de la guerra i la militarització posterior, contrasta el paper dels militars professionals amb el del nou cos d'oficials amb el qual hagué de cobrir l'escassetat de comandaments i examina la funció que complien els comissaris polítics. D'aquesta manera, a través de la formació, reforma i reorganització de l'exèrcit, seguim la lluita dels republicans fins la seva derrota i fins la repressió de que van ser víctimes. Aquesta és la història d'uns homes que lluitaren amb dignitat i heroisme, i que mereixen ser recordats”.

[www.ed-critica.es]

www.polemos.org. (“Patrimoni bèl·lic i arqueològic de camps de batalla”)

“Polemos és un portal especialitzat en la difusió dels estudis sobre camps de batalla i altres tipus de patrimoni bèl·lic. Aquest projecte té com a motivació, doncs, la creació d'un espai a on els investigadors tinguin la oportunitat de publicar els seus treballs, en un entorn de portal web amb l'estructura necessària per a allotjar aquesta informació d'una manera ordenada, fàcilment accessible i amb una interfície d'ús correctament estudiada, a partir de l'anàlisi de les necessitats dels seus usuaris. És una iniciativa de la Universitat de Barcelona i el grup DIDPATRI (Didàctica del Patrimoni, Museografia Comprensiva i Noves Tecnologies), amb el suport del pla ACDC (Ajuts per a accions de comunicació, didàctica i divulgació científica) de la Generalitat de Catalunya). El comitè assessor del projecte està format per: Francesc Xavier Hernández Cardona. Catedràtic de la Universitat de Barcelona, membre del grup DIDPATRI. Expert en història militar; Joan Santacana i Mestre. Professor titular de DIDPATRI, de la Universitat de Barcelona i arqueòleg; David Íñiguez Gràcia. Investigador del grup DIDPATRI expert en camps de batalla del segle XX, Guerra Civil i aviació; Xavier Rubio Campillo. Investigador del grup DIDPATRI especialitzat en l'estudi de les guerres de l'antiguitat i anàlisi del terreny. Aquesta web ha estat dissenyada per Guillem H. Pongiluppi i Xavier Rubio Campillo”.

El portal d'inici pot menar a sis vincles: “Antiguitat”, “Món Medieval”, “Edat Moderna”, “Mon Contemporani”, “Novetats” i “Què és Polemos”. A l'entrar en qualsevol d'ells, l'encapçalament el precedeix una imatge apaïsada d'un exèrcit en marxa, en filera, atuat segons l'època a la que correspongui. Segueixen els articles que els col·laboradors hi van penjant, de moment, únicament els de Xavier Rubio i l'Administrador. Per exemple, dins d'Antiguitat, figura l'article de Xavier Rubio. « Campos de batalla de la antigüedad: el caso de Ilerda », i a l'Edat Moderna, “Prospecció del camp de batalla d'Almenar”, o “Ordenanzas del Archiduque Carlos”, o “La batalla d'Almenar (1710) a les fonts”, etc. De l'últim vincle, hem copiat l'explicació que els propis creadors donen d'aquesta site.

El més interessant de la web, és la possibilitat que tot visitant afeccionat, pugui registrar-se, crear un compte, i penjar-hi llurs treballs. És el que pot fer d'aquesta site, la plataforma que aplegui les col·laboracions dels estudiosos i investigadors que treballen Història Militar dels Països Catalans.

[MG]

PALMADA, GUERAU. "La muralla de Banyoles, de l'oblit a un monument recuperat". *Revista de Girona*, 240 (gener-febrer 2007) 48-53. Fins els nostres dies, de la muralla banyolina no n'ha arribat més que el tram de Can Lavall, ara objecte de recuperació patrimonial. L'article s'enceta amb una interessant exposició de l'emmurallament de la vila i les vicissituds del recinte defensiu des del s. XIII fins a finals del XIX, passant per la guerra contra Joan II (setge del duc de Lorena -1467-), dels Segadors (setge de Diego Caballero -1655-), la voladura durant la guerra dels Nou Anys (1695), etc. El què en quedava ho enderrocava el 1712 Josep Vinyals de Flaçà, acompanyat de més d'un centenar de terralloners, restant únicament algunes torres en peu (avui ja desaparegudes). Les guerres carlines significaren el final de la muralla i el poquíssim que en quedà, fou l'Ajuntament qui ho féu derrocar per permetre l'expansió urbanística de la vila. És aquesta història un dels millors exponents del destí reservat a l'emmurallament de la meitat de les viles catalanes [MG].

CASALS, ÀNGEL. "Frontera, guerra, jurisdicció i plet: la Capitania General durant la primera meitat del segle XVI". *Manuscrits, UAB*, 24 (2006) 153-165. «A la historiografia catalana, ha existit una certa confusió sobre la figura del capità general del Rosselló i la Cerdanya i el moment de la seva fusió amb Capitania General i amb la Lloctinència General de Catalunya. El present article analitza l'existència de capitans generals a la frontera durant la primera meitat del segle XVI, les seves atribucions i els conflictes que van tenir amb les autoritats catalanes" [Resum]

ESPINO LÓPEZ, ANTONIO. *Guerra, fisco y fueros. La defensa de la Corona de Aragón en tiempos de Carlos II. 1665-1700*. València: Publicacions de la Universitat, 2007, 328 p. "A partir de la rica documentació d'arxius com el de la Corona d'Aragó (Barcelona) o l'Arxiu General de Simancas (Valladolid), en aquesta obra s'aborda la problemàtica militar defensiva de València i Aragó durant el regnat de Carles II. L'estudi es centra en els serveis econòmics i humans exigits a cada regne, és a dir, no només en els seus resultats, sinó també, i sobretot, en el procés de petició i articulació de les demandes. Així mateix, s'analitzen les relacions entre les institucions de cada regne i els respectius virreis, buscant

possibles elements d'actuació comuns per a tota la Corona d'Aragó. De fet, com tots els regnes catalanoaragonesos podien ser atacats, per terra o per mar, per la França de Lluís XIV, resulta especialment interessant analitzar si aquests territoris van arribar a articular una defensa contra un poderós enemic comú, i si aquesta circumstància va servir per a revitalitzar la idea d'una certa identitat col·lectiva perifèrica. El teló de fons, com no podia ser d'altra forma, era l'herència hispana i l'arribada al tron dels Borbó" [Resum de l'autor]

SAN JUAN, VÍCTOR. *La batalla naval de las Dunas. La Holanda comercial contra la España del Siglo de Oro*. Barcelona: Sílex, 2006 232 p. "En l'embull d'esdeveniments que omplen la primera meitat del segle XVII, el Segle d'Or i el Barroc espanyol, poques vegades es recorda que dues potències oceàniques, Espanya i Holanda, combatessin en una guerra pel domini dels mars, marcant el destí i l'horitzó d'ambdues nacions. A la batalla de les Dunes abundaren episodis heroics i transcendentals, retocats amb el temps per les plomes clàssiques de la pirateria, i ara desemmascarades per aquesta obra. D'una manera clara i documentada el lector s'endinsa en aquesta campanya marítima desconeguda i oblidada, l'element clau de la qual foren les flotes d'Índies i els seus veritables protagonistes, les armades de galions dels Àustries, conduïdes per almiralls com: Álvaro de Bazán, Diego Brochero, Fadrique de Toledo, Carlos de Ibarra o el propi Antonio Oquendo. Tots assoliren sonades victòries i s'endugueren també importants derrotes, a mans d'experimentats holandesos com Jacob van Heemskerck, Piet Heyn, Adrian Janszoon-Pater, Cornelius Jol i el mític Marteen Tromp.

La campanya final de les Dunes o de l'ancoratge dels Downs, com s'hagués hagut de dir, fou l'acte final d'aquesta crua contesa oceànica, el resultat de la qual no coincideix amb allò que acostumen a ressenyar els llibres d'història" [www.silixediciones.com]

LUCAS VAL, NÚRIA DE. "Literatura i història. Identitats col·lectives i visions de l'"altre" al segle XVII". *Manuscrits, UAB*, 26 (2006) 167-192. «Aquest article s'ocupa del paper de certes produccions literàries en la configuració de determinades visions mútues entre Catalunya i

Castella. D'una banda, la idea dels castellans continguda en la poesia de caire popular català generada durant la Guerra dels Segadors (1640-1652). De l'altra, la imatge de Catalunya i dels catalans transmesa per les obres de teatre del Segle d'Or de les lletres castellanès. Tot plegat, tenint en compte els contextos en els quals s'originaren aquestes obres, els objectius de llurs autors i el públic al qual s'adreçaven» [Resum]

VALSALOBRE, PEP i SANSANO, GABRIEL. *Francesc Fontanella. Una obra, una vida, un temps.* Bellcaire d'Empordà: Edicions Vitel·la, 2006, 353 p. Miscel·lània de diversos especialistes acadèmics (Antoni Simon, Henry Ettinghausen, Albert Rossich, Óscar Jané, etc.), que analitza els contextos històric, polític i cultural en el que va moure's Fontanella, a més, és clar, de la seva obra literària i vida personal. Fontanella (1622-1683), jugà un important paper polític en la Revolució de 1640, essent una de les màximes autoritats catalanes que el 1652 hagué d'exiliar-se a Perpinyà. El 1658, altra cop vidu, ingressà al convent dels dominics com a sacerdot. Fontanella, fill de juristes vigatans, és un important autor de poesia del barroc català, d'obra poc divulgada « o fins i tot menystinguda » [MG: *L'Avenç*, 321, 54]

ESPINO LÓPEZ, ANTONIO. "Ejército y sociedad en un enclave del Mediterráneo: la guarnición de Ibiza y sus relaciones con la sociedad civil pitiusa durante el reinado de Felipe IV (1621-1665)". *Studia Historica. Historia Moderna. Universidad de Salamanca*, 28 (2006) 301-336. "En el present treball s'ha pretès analitzar com un enclau important del Mediterrani com era l'illa d'Eivissa, on la Monarquia hi construï en el s. XVI unes enormes muralles abaluartades i les dotà, a més, de l'artilleria necessària, en el transcurs de les primeres dècades del s. XVII degut a les dificultats econòmiques de la Monarquia Hispànica, amb prou feines va poder assegurar la seva defensa. La guarnició reial present a l'illa malvivia en el seu terrible destí, mentre la població civil gairebé no podia mantenir-se degut a l'agricultura de subsistència practicada i a les inclemències climàtiques. La sal, l'única exportació de l'illa, estava en decadència. La única cosa sobrerera eren els enemics. Davant d'aquell cúmul de desgràcies, enlloc de fomentar-se les malícies entre civils i militars, a l'Eivissa barroca es produí la paradoxa d'arribar a un cert nivell de col·laboració entre ambdues parts, usant la paga de les tropes pràcticament com a únic mitjà per assegurar la compra de gra per abastir l'illa en moments de major penúria". [Resum]

BALLBÉ I SANS, NEUS. «L'Epítome de Llorenç Tomàs, canceller del Principat de Catalunya (1705-1714). Un document fins ara desconegut sobre els precedents de la Guerra de Successió». *Manuscrits, UAB*, 24 (2006) 193-212. «Estudi centrat en l'Epítom escrit pel canceller de Catalunya durant el govern de Carles III i que explica, en primera persona, els fets esdevinguts a la plana de Vic abans de l'arribada de l'Arxiduc el 1705» [Resum]

ESPINO LÓPEZ, ANTONIO. "La mobilització militar catalana durant la Guerra de Successió". *Manuscrits, UAB*, 24 (2006) 125-150. «En el present article, ens hem interessat per una realitat molt concreta: la mobilització militar catalana durant la Guerra de Successió. Es tractava d'examinar no solament com l'esforç de guerra de Catalunya es va traduir en la participació de tropes regulars a l'exèrcit de l'arxiduc Carles, sinó també quines conseqüències va tenir per a la població catalana la presència de la guerra al Principat, a més d'analitzar l'ús de les tropes irregulars. En darrer lloc, l'aparició d'un exèrcit català el 1713-1714 que lluità per la llibertat de la terra, va ésser el colofó de tota aquesta terrible aventura" [Resum]

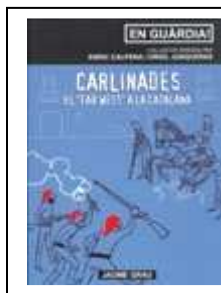
GEA BULLICH, MIQUEL. "El portal de Sant Daniel. La redescoberta d'un tram de muralla de Barcelona". *L'Avenç*, 322 (març 2007) 48-51. Exposició a tall de reportatge de l'excavació duta a terme al Parc de la Ciutadella, empresa que ha tret a la llum els testimonis encara constatables dels atacs d'agost de 1714, on "Els impactes de bala de canó, i les mateixes bales recuperades, donen fe de la gran intensitat dels combats viscuts durant el setge de 1714". [MG]

FUENTE, PABLO DE LA. *El Triunfante: tecnología y ciencia en la España de la Ilustración. Historia de un navío hundido en el Golfo de Rosas.* Barcelona: Museu Marítim, 2006. Premiat amb la I Edició de la Beca Joan Monjo i Pons, el llibre repassa la història del vaixell de guerra *Triunfante*, construcció, característiques, activitat militar i operacions, fins el seu enfonsament a la badia de Roses el 1795, "Una excel·lent lliçó sobre la marina de guerra espanyola del setcents". La trajectòria del *Triunfante* permet a l'autor tractar el tema més rellevant de l'obra, el context històric: guerres, intrigues europees, jocs d'espionatge naval, Ensenada i el paper del seu home de confiança, Jorge Juan, etc. La sort del *Triunfante*, va parella amb l'hegemonia espanyola a Europa, llavors joquina de les comparses francobritàniques, que

s'enfonsarà igual que el país veié tocar fons el seu lent procés de decadència [MG].

GRAU, JAUME. *Carlinades. El "Far-West" a la catalana.* Valls: Cossetània, 2007.

"Els carlins i les guerres que van provocar constitueixen un fet molt complex i divers que va molt més enllà d'un simple conflicte dinàstic. El moviment carlí a Catalunya tampoc no s'explica únicament com un simple moviment de forces reaccionàries que s'oposaven als corrents liberals, a l'estil d'altres moviments legitimistes de l'Europa del segle XIX. Els carlins són això i també, a Catalunya, un moviment popular i social que sorgeix com a oposició a un corrent imparabile de canvi protagonitzat pel progrés tecnològic, el sorgiment del capitalisme industrial, l'arraconament dels vells models de producció, el capgirament de les velles estructures de poder. I al costat de tot això, hi ha un fenomen que no es pot ignorar: la catalanitat del moviment. Els carlins també representen la reacció davant d'un govern central que es veu com a estrany, d'uns impostos abusius que no es volen satisfer, d'un sistema de quintes que arruïna les famílies" [www.alibri.es]

VINAIXA MIRÓ, JOAN R. "La navegació pel riu Ebre a la Primera Guerra Carlista (1833-1840)". *Recerca, Tortosa*, 10 (2006) 201-236. "L'article analitza la incidència que la Primera Guerra Carlista (1833-1840) va tenir en un àmbit tan concret –però a la vegada tan significatiu per a les terres de l'Ebre– com era la navegació pel riu Ebre. Al llarg dels set anys de guerra, la navegació fluvial per l'Ebre va estar sota mínims, ja que restà temporalment paralitzada en diverses etapes. Les conseqüències del daltabaix que això suposà per a tot el món que girava al seu entorn foren especialment dramàtiques per a un pobles i una gent tan estretament lligats a aquesta artèria vital de comunicació i transport. Ara bé, aquesta primera aproximació no pretén altra cosa que reivindicar, una vegada més, el protagonisme de l'Ebre dintre de la història general del territori, demostrar – amb exemples concrets– l'estreta relació que va existir entre la guerra i el riu i posar sobre la taula alguna que altra reflexió al voltant d'aquest emblemàtic camí d'aigua" [Resum]

SALVADÓ POY, ROC. "La Tercera Guerra Carlista i la guerra naval a l'Ebre". *Recerca, Tortosa*, 10 (2006) 237-260. "El riu Ebre sempre ha jugat un

paper fonamental en tots els conflictes bèl·lics desenvolupats en el Llevant peninsular i així va ser també durant les guerres civils carlistes del segle XIX. En el decurs de la Tercera Guerra Carlista (1872-1876), i concretament en els primers mesos de 1875, hi ha un episodi, poc conegut, de guerra naval en el curs baix del riu, entre Tortosa i la desembocadura, amb epicentre a Amposta, entre les forces carlistes y les governamentals, amb la participació de la Marina de Guerra. Es va constituir una denominada Divisió Naval de l'Ebre, formada per tot un nombrós conjunt d'embarcacions de guerra, que es va desplaçar a la zona amb l'objectiu de controlar el trajecte fluvial esmentat i les zones adjacents de la desembocadura; deslliurar-les dels atacs que els carlistes efectuaven constantment des de les vores del riu, especialment al costat dret; aconseguir desbloquejar Tortosa i Amposta, i protegir aquesta darrera població, que havia estat presa dos cops, de nous assalts per part de les tropes carlistes" [Resum].

GARCÍA, HERIBERT, *L'aeròdrom de La Sénia. 1937-39. La Sénia: Centre d'Estudis d'Investigació Històrica Baix Maestrat / Montsià, 2006, 189 p.* "Recull fotogràfic que repassa la història de l'aeròdrom de la Sénia, des de la construcció l'any 1937 per l'exèrcit republicà fins a l'ocupació per les forces nacionals i la instal·lació de la Legió Còndor l'any següent. Hi podem trobar, per exemple, imatges dels avions que acollia, fotografies d'accidents i bombardejos, i imatges del dia a dia de l'aeròdrom". Publicació en català i en castellà, subvencionada pel Programa per al memorial Democràtic (*L'Avenç*, 321, PHL,11].

HORTA, JOAQUÍM. "Entre el record i la memòria [i II]", *L'Avenç*, 321 (febrer 2007) 14-19. "En aquest segon lliurament, el poeta i editor Joaquim Horta segueix recordant la seva infantesa barcelonina, marcada per la mort prematura del seu pare i el trasllat a la casa dels avis materns, al passeig de Sant Joan, on viurà el desenvolupament de la guerra civil i els bombardeigs que patia la ciutat. Una experiència que el va marcar, a ell i a la seva generació, per tota la vida" [*L'Avenç*, 321, 14].

MERINO SÁNCHEZ, JACINT. "Manuel Goded Llopis. La fi d'un general colpista". *L'Avenç*, 321 (febrer 2007) 34-38. "El 12 d'agost de 1936 va morir afusellat als glacis de Santa Eulàlia del castell de Montjuic el general de divisió Manuel Goded Llopis, el qual havia encapçalat a Catalunya la rebel·lió militar que va donar origen a la Guerra Civil. El consell de guerra que li fou instruït i la

seva immediata execució a mort van sancionar la derrota inicial de l'aixecament militar a Barcelona" [L'Avenç, 321, 34].

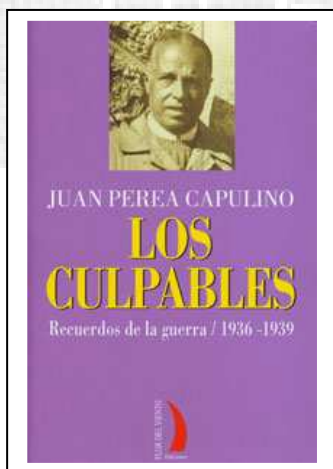
FERNÁNDEZ-COPPEL, JORGE. *La Escuadrilla Azul. Los pilotos españoles en la Luftwaffe.* Madrid: La Esfera de los libros, 2006 (Historia del siglo XX), 448 p. "El 22 de juny de 1941, la fins llavors invencible Wehrmacht es llançava contra la Unió Soviètica. Començava així l'Operació Barbarroja, primera fase de la major

guerra terrestre de tota la història de la humanitat. El mateix dia de la invasió, Franco ofereix a través de Serrano Súñer l'enviament d'un cos de voluntaris per al front de l'Est. L'oferta espanyola fou acceptada pel govern alemany el 24 de juny. La formació de la *Escuadrilla Azul* se posa en marxa. Amb rigor documental i pols narratiu, Jorge Fernández-Coppel aborda en aquest llibre el paper que complí aquella *Escuadrilla Azul*, els avatars que sofriren els seus pilots en els més de tres anys que romangueren sota els cels russos, des de l'1 d'octubre de 1941 fins el seu comiat el 26 de març de 1944, aconseguint abatre 164 avions en 4.944 serveis de guerra y 611 combats. Aquest llibre - que inclou entrevistes als protagonistes, annexos documentals i un extraordinari material fotogràfic- recupera un capítol ineludible en la gloriosa història de l'Exèrcit de l'Aire espanyol" [www.Esferalibros.com]

PEREA CAPULINO, JUAN. *Los culpables. Recuerdos de la guerra. 1936-1939.* Barcelona: Flor del Viento Ediciones, 2007, 539 p.

"Aquestes memòries de guerra del general Perea, inèdites fins a la data però redactades en els mesos immediatament següents a la derrota militar de la República, recullen la trajectòria d'un

home de profundes conviccions republicanes. Oficial de l'escala de tropa, profundament revolucionari, gens donat al populisme i de criteris socials molt avançats. Simpatitzà amb la CNT, per bé que mai no renuncià a la militància en el Partit Republicà Federal. Va tenir sota el seu comandament a destacats militars provinents de milícies, entre els quals Nilamón Toral, José del Barrio, Etevlino Vega o Cipriano Mera amb qui mantingué sempre una profunda amistat. El llibre recull els anàlisis polítics i militars de Perea a través de la llarga defensa de Madrid, la batalla de Terol, i sobretot la batalla de l'Ebre, processos dels que de forma directa o indirecta en va ser protagonista. En tots els casos proposà alternatives no coincidents amb les del comandament militar suprem que implicaven la utilització de forces diferents a les que s'utilitzaren. Perea acusa al Partit Comunista de cercar l'hegemonia marginant als militars que no podien atraure a les seves files, però tanmateix destaca la gran categoria humana i professional de nombrosos militars comunistes. Centra les seves crítiques més aspres en Rojo i Negrín i discuteix amb gran claredat cada una de les grans batalles decidides per ells. En suma, una de les poques memòries inèdites de gran importància de la passada guerra civil que resultarà imprescindible a partir de la seva publicació per a un correcte anàlisi d'aquells esdeveniments" [www.laidea.net].

VILANOVA, FRANCESC. 1939. *Una crònica del año más terrible de nuestra historia.* Barcelona: Península, 2007, 205 p. "El 1939 l'Estat franquista es desplegava enmig d'una ciutadania exhausta pels tres anys de guerra i violència. Mentrestant, els responsables del nou poder i llurs portaveus autoritzats impartien una nova doctrina sobre la puixança espanyola, la dignitat nacional i el paper amb vocació d'imperi que desenvoluparia, de forma destacada, la nova Espanya en el marc internacional, al costat dels seus amics alemanys i italians i desfilant les decadents democràcies com França i, en menor mesura, la Gran Bretanya. Aquesta és la crònica de com el poder franquista es va revestí d'una nova litúrgia de representació i sortí al carrer per reivindicar, sense embuts ni vergonya, el paper transcendental que hom suposava podria desenvolupar, amb "un milió de soldats" en els seus llocs, en l'Europa fascista que s'aveïnava [www.popularlibros.com]

FONS I ARXIUS:

L'Arxiu de Capitania General

L'Arxiu del Tribunal Militar Territorial núm. 3, dins del què es comprèn com Capitania Militar (a la pl. Colon de Barcelona), és el centre documental que custodia, entre d'altres fons, els milers d'expedients de Consells de Guerra de la GCE, també coneguts com *Sumaríssims*.

L'accés s'ha de tramitar per instància prèvia, en la qual s'hi faci constar que es desitja consultar aquest fons, per a quin fi, i el nom de la persona titular de l'expedient. A la instància, s'hi ha d'afegir fotocòpia del DNI i del carnet d'investigador. Al cap de poc, el peticionari rebrà la resolució del jutge autoritzant-lo a consultar aquell fons i la convocatòria per a fer-ho, dia i hora.

A l'ATMT, no s'hi fan reproduccions reprogràfiques, però sí que es permet a l'usuari de fer fotografies.

El fons dels expedients de Consells de Guerra, és molt abundant, ja que consta de milers d'unitats, corresponents a: alcaldes, caps polítics, veïns, caps de Falange, etc. Generalment, s'enceta l'expedient amb una fitxa en cartolina, on sota l'encapçalament "*Ejército Español. Tribunal Militar*", hi consta la data, el nom del titular de l'expedient y les dades de l'encausament. Segueixen

oficis, denúncies i informes (de la Guàrdia Civil, del Rector del poble al que pertanyia el titular de l'expedient, de Falange i/o altres testimonis particulars), la sentència i diversos informes dels directors de presons sobre els trasllats del titular, de la seva conducta i/o d'intents d'evasió.

Els expedients solen estar atapeïts sobretot de testimonis que hi deposaven la seva declaració sobre l'actitud i conducta del titular. Eren gent corrent, testimonis indirectes, no vinculats generalment als fets, instigats per a declarar-hi en contra. Només de l'Ampolla i el Perelló, localitats d'uns 2.500 habitants –a l'època de la GCE-, consten 30 expedients, i corresponents a Roquetes, població similar en habitants, se'n registren fins a 35. El fons està compost per un total de més de 111.000 processos judicials, des de 1939 (744 ml.), complementat amb 147.000 fitxes amb el nom dels processats i la localització de cada expedient.

Des de mitjan 2003, l'Arxiu Nacional de Catalunya desenvolupa la tasca de netejar, encapsar, ordenar, descriure, informatitzar (en Access), digitalitzar i posar a disposició de consulta aquest fons.

[MG]

TORRAS I SERRA, MARC. "Estat del tractament de l'Arxiu de Procediments Judicials (*Sumaríssims*) del Tribunal Militar Territorial Tercer". *ANC. Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya*, 16 (Maig 2007) 2-6; BERTOMEU I CAMÓS, LLUÍS. *Roquetes republicana i després represaliada*. Tarragona: l'autor, 2005; RECASENS LLORT, JOSEP. *La repressió franquista a la Terra Alta (1938-1945)*. Calaceit: Centre de Documentació. Ecomuseu dels Ports, 2005.

Osona i la seva *Expedició a l'Orient*

El 1623, el comte d'Osona (títol que emprava el primogènit Montcada del marquesat d'Aitona), publicà una obreta dedicada al seu oncle, Joan de Montcada, arquebisbe de Tarragona. La seva intenció era la de “*conservar memorias casi muertas de la patria que merecen eterna duración*”, però sobretot, exaltar el bon nom de la seva preclara família, molts membres de la qual, es van cobrir de glòria a les conquestes mediterrànies baixmedievals. Això últim, no va poder ser, ja que una segona part de l'obreta que ho hagués posat de relleu, l'autor no va tenir temps d'enllestir-la. Allò que en va quedar, emperò, va ser un relat vigorós de l'estada catalana a Grècia que, com veurem, supera la crònica que fins llavors Muntaner havia escrit d'aquells fets.

Francesc de Montcada de Montcada (València, 1586 – Goch –Renània-, 1635), fill de Gastó II de Montcada de Gralla (+1626) i de Caterina de Montcada Bou (+1624), va ser el III marquès d'Aitona, a més de comte d'Osona, vescomte de Cabrera i Bas, baró de Callosa d'En Sarrià, Vilamarxant i Llagostera i senyor de Tàrbena (Gran d'Espanya), configurant-se, doncs, com un dels principals patricis de la noblesa catalana. Inicià la carrera militar servint a les galeres d'Espanya, sota les ordres del marquès de Santa Cruz. Residí a la Cort amb el seu pare, on consolidà una esmerada formació humanística. El 1622, Olivares l'envià a Flandes, i des d'allà passà a Catalunya, a apaivagar els ànims esvalotats pel jurament del virrei Sentís en vice-regia. Entre 1624-1629 va ser ambaixador a Viena, fent un bon paper, i tot seguit ho fou a Flandes, esdevenint indispensable canceller de la infanta Isabel Clara Eugènia. Entre 1630-1633 exercí el càrrec de general de l'esquadra naval de Dunquerque; el 1632, també el de l'exèrcit hispànic, i l'any següent, amb la mort de la Infanta, assumí interinament les funcions de governador general, fins a l'arribada del seu relleu, el Cardenal-Infant. Morí poc després en un dels campaments militars de la Renània, lluitant contra els francesos. A més de la *Expedición de los catalanes y aragoneses contra turcos y griegos, dirigido a D. Juan de Moncada, arzobispo de Tarragona, por D....., su sobrino* (Barcelona: Lorenzo Dou, 1623), deixà inèdits un estudi sobre l'*Antigüedad del santuario de Montserrate*, una *Genealogía de la casa de los Moncada* (1640), i una biografia, la *Vida de Annizio Manlio Torquato Severino Boeçio* (1642), a més d'una abundosa correspondència diplomàtica. Només va tenir descendència de la seva primera muller Margarida d'Alagó-Espés, baronessa d'Alfajarín.

La *Expedición de los catalanes...*, és una peça clàssica de la historiografia barroca, en llengua castellana. Es basa en la crònica de Ramon Muntaner, però Montcada la complementà i/o contrastà amb d'altres autors: Bernat Desclot, Jerónimo Zurita, i àdhuc, cronistes bizantins: Jordi Paquimeres, Nicèfor Gregoràs; Laònic Calcocondilas, Nicetes Coniates, Joan Cantacuzè, etc. Estructurat en 70 capítols, l'autor descabdella la crònica dels fets de la Companyia Catalana a l'Imperi Bizantí, des de la Pau de Caltabellota (1302), fins a la conquesta del ducat d'Atenes (1311), amb especial atenció a Roger de Flor (cap. II, III, VIII, etc.), i altres caps militars catalans i aragonesos (Berenguer de Rocafort, Berenguer d'Entença, Ferrán Jiménez de Arenós), i als moviments i principals fets dels almogàvers; de fet, la lectura del títol dels capítols, n'és ben bé una crònica telegràfica.

L' utilització d'aquestes fonts bizantines, va permetre obtenir una visió crítica dels fets, no tan solament pancatalana, sinó també grega. Així, Montcada pot presumir d'una ponderació que dóna major versemblança als fets que narra. Encara que reconeixia els excessos dels almogàvers

catalans sobre la població grega, rebutjava reiteradament com exagerades les acusacions de crueltat gratuïta o de tortures que els cronistes bizantins mantenien. En canvi, admetia la versió grega de l'extermini de Calípolis, «*aunque Muntaner lo calla*». Segons J.SIMÓN, l'obra de Montcada, “*Lejos de ser una 'refundición retórico-humanística muy superficial' o una mera 'paráfrasis' de los capítulos 194 a 243 de la Crònica de Ramon Muntaner, revela un profundo conocimiento de las principales fuentes bizantinas por parte de Moncada, que selecciona con acierto el material de las mismas para completar y, cuando es posible, contrastar el testimonio del cronista catalán*”. Això no vol dir que Montcada no se n'estigués d'exaltar la memòria dels antics catalans. Al seu parer, foren capaços d'una expedició comparable a la dels 10.000 de Xenofont, i capaços també de conquerir Grècia en solament dos anys, “*tan formidables que causaron temor y asombro a los mayores príncipes de Asia y Europa, perdición y total ruina a muchas naciones y provincias, y admiración a todo el mundo*” (Proemi). Montcada, te temps d'aturar-se ocasionalment en comentaris sobre l'art militar i l'ús que en fa el poder, a més d'altres reflexions netament barroques.

Llevat d'alguna imprecisió poc important, a l'edició príncep s'hi escolaren inadvertidament errors de transcripció d'alguns noms i topònims, atribuïts als copistes, ja que com reconeix l'editor al pròleg, la impressió del volum va tenir lloc estant Montcada absent (a Viena). Hi hagué una segona edició el 1777 (Madrid: Antonio de Sacha), de la qual n'existeixen almenys dos exemplars a Catalunya, a la Biblioteca de Catalunya, i a la de l'Abadia de Poblet. Amb posterioritat, han estat nombrosíssimes les edicions i reimpressions d'aquesta obra, destacant-ne algunes des del segle XIX: Madrid: Impr. de Sancha, 1805; Barcelona: Juan Oliveres, 1842 (1864, 1875); Madrid: Impr. Antonio Pérez Dubrull, 1877 (1878); Madrid: Librería, Imprenta y Biblioteca Militar, 1882; Madrid: La Lectura, 1924; Madrid: Espasa-Calpe, 1943 (1948, 1954, 1969); Madrid: Aguilar, 1963; Madrid: Akal, 1987, etc. La Reial Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona, conserva a la seva biblioteca un dels exemplars, sota l'epígraf “*Empresas y victorias alcanzadas por el valor de pocos catalanes y aragoneses contra los imperios de turcos y griegos*”, tot i que l'obreta es pot consultar a la Xarxa, almenys en dues sites, la de la Biblioteca Cervantes Virtual (www.cervantesvirtual.com), i la de la web www.berenguerderocafort.com/Moncada.pdf.

[MG]

MONCADA, FRANCISCO DE. *Expedición de los catalanes y aragoneses contra turcos y griegos*. Ed. de Samuel Gil Gaya. Madrid: Espasa-Calpe, 1969; COLOM DE BOTERBERGE, TERESA / ARMAND DE FLUVIÀ. “Montcada i de Montcada, Francesc de”. *GEC*, XXI. Barcelona: Enciclopèdia Catalana S.A., 1977, X, 235; SIMÓN PALMER, JOSÉ. “Expedición de los catalanes y aragoneses contra turcos y griegos, de Francisco de Moncada: fuentes bizantinas”. *Erytheia. Revista de Estudios Bizantinos y neogriegos*, 15 (1994) 95-104; BARÓ QUERALT, XAVIER. “La presència del llegat grec en la Catalunya Moderna: Francesc de Montcada i la *Expedición de los catalanes i aragoneses contra turcos y griegos*”, *Pedralbes*, 18-I (1998 = *Catalunya i Europa a l'Edat Moderna. Actes del IV Congrés d'Història Moderna de Catalunya*) 475-482; BARÓ QUERALT, XAVIER. “Montcada i de Montcada, Francesc de”. en: *Diccionari d'Historiografia Catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003, 825-826.

R E C U L L :

GENERAL:

BATISTA GONZÁLEZ, JUAN. *España estratégica. Guerra y diplomacia en la historia de España*. Madrid: Sílex Ediciones, 2007, 497 p.

CARRASCO Y SAIZ, ADOLFO. *Icono-biografía del generalato español*. Pamplona: Analecta Editorial, 2007, 885 p.

GARCÉS, FERNANDO. "Duelo. El combate prohibido". *Clío*, 68 (juny 2007) 40-48.

MAHAN, ALFRED T. *Influencia del poder naval en la historia*. Madrid: Ministerio de Defensa, 2007, 589 p.

MANZANERA, LAURA. "Elizabeth Thompson. La primera pintora de batallas". *Clío*, 68 (juny 2007) 50-59.

ANTIGUITAT:

GALLO, MAX. *Los romanos. Espartaco. La rebelión de los esclavos*. Madrid: Alianza Literaria, 2007, 475 p.

PROCOPIO DE CESAREA. *Historia de las Guerras. Libros VII – VIII (Guerra Gótica)*. Madrid: Gredos, 2007, 360 p.

MEDIEVAL:

AYTON, ANDREW et PRESTON, PHILIP. *The Battle*

of Crécy, 1346. Woodbridge: Boydell, 2005, 392 p.

BELL, ADRIAN R. *War and the soldier in the Fourteenth Century*. Woodbridge: Boydell, 2004, 248 p.

BOFFA, SERGIO. "Art de la guerre et stratégie dans le duché de Brabant pendant la seconde moitié du XIVe siècle". *Revue belge de Philologie et d'Histoire*, 82 (2004) 855-888.

BOFFA, SERGIO. *Warfare in Medieval Brabant, 1356-1406*. Woodbridge: Boydell, 2004, 290 p.

BUCHANAN, TOM. "Wales and the Spanish Civil War. The Dragon's Dearest Cause?". *English Historical Review*, v. 121, núm. 493 (2006) 1.146-1.147.

DÍAZ DE GAMEZ, GUTIERRE. *The unconquered Knight. A Chronicle of the Deeds of Don Pero Niño, Count of Buelna*. Tr. John Evans. Woodbridge: Boydell, 2004, 232 p.

GAIER, CLAUDE. "Bibliographie. Dire et faire la guerre au Moyen Age". *Le Moyen Age*, 3-4, CXII (2006) 643-655.

HARARI, YUVAL NOHA. *Renaissance military memoirs. War, history and identity, 1430-1600*.

Woodbridge: Boydell, 2004, 228 p.

KAMEN, HENRY. "Queenship and Political Power in Medieval and Early Modern Spain". *English Historical Review*, v. 121, núm. 493 (2006) 1.174-1.175.

KERSAZU, ALAIN. *Défendre la Bresse et le Bugey. Les châteaux savoyard dans la guerre contre le Dauphiné (1282-1355)*. Lyon: Presses Universitaires Lyon, 2005, 434 p.

NICOLAS, NATHALIE. *La guerre et les fortifications du Haut-Dauphiné. Étude archéologique des travaux des châteaux et des villes à la fin du Moyen Age*. Aix-en-Provence: Publ. de l'Université de Provence, 2005, 378 p.

VIÑAS, AGNÈS ; VIÑAS, ROBERT. *La conquesta de Mallorca. Textos i Documents*. Palma: Moll, 2007, 310 p.

YAÑEZ, AGUSTÍN. «Furia almogávar». *La Aventura de la Historia*, 99 (gener de 2007) 40-45.

MODERNA:

ALSINA TORRENTE, JUAN. *Una guerra romántica. 1778-1783. España, Francia e Inglaterra en el mar (trasfondo naval de la*

independencia de los Estados Unidos). Madrid: Ministerio de Defensa, 2006, 495 p.

CANDELA MARCO, MARIA VICENTA. *De labradores a soldados. Un estudio social de las quintas del siglo XVIII en Castellón de la Plana*. Castelló: Universitat Jaume I, 2006, 237 p.

CAVALIER, JEAN. *Mémoires sur la guerre des Camisards*. Tr. i not. Franck Puaux. Hendaye: Association Édiopro, 2007, 253 p.

COARASA, RICARDO. *Hernán Cortés. Los pasos borrados*. Madrid: Espejo de Tinta, 2007, 221 p.

ESCALONA, MANUEL. «El último bastión. La defensa de San Juan de Ulúa». *La Aventura de la Historia*, 99 (gener de 2007) 40-45.

GÓMEZ RUIZ, MANUEL. *El ejército de los Borbones*. T.VII: *Gobierno provisional, Amadeo I, Alfonso XII, la Regencia: 1868-1902*. Madrid: Ministerio de Defensa, 2006, 642 p.

LOSADA, JUAN CARLOS. “Amberes se rinde a los pies de Farnesio”. *La Aventura de la Historia*, 103 (maig de 2007) 50-57.

LOSADA, JUAN CARLOS. *Los generales de Flandes*. Madrid: La Esfera de los Libros, 2007, 391 p.

MAESO BUENASMAÑANAS, JUAN ALFONSO. *Expediciones navales españolas a la Patagonia argentina durante el siglo XVIII*. Madrid: Ministerio de Defensa, 2007, 832 p.

QUINCEY, THOMAS. *La monja alfez. S.I.: Pre-textos*, 2006, 150 p.

Guerra de Successió

ALABRÚS, ROSA MARÍA. “Almansa. Tercer aniversario. Adiós a los fueros”. *La Aventura de la Historia*, 102 (abril de 2007) 22-31.

Guerra del Francès

COLSON, BRUNO; COUTAU-BÉGARIE, HERVÉ (a c.d.). *Armeés et marines au temps d'Austerlitz et de Trafalgar*. La Roche-Sur-Yon : ICES. Paris : Institut de stratégie comparée, 2007 (Hautes études Militaires, 31), 269 p.

FLETCHER, IAN. *En el infierno antes del amanecer. Asedio y asalto a la fortaleza de Badajoz, 16 de marzo a 6 de abril de 1812*. tr. Carlos Sánchez Rubio. Badajoz: 4 Gatos Badajoz, SL, 2007, 138 p.

GARCÍA CÁRCCEL, RICARDO. *El sueño de la nación indomable. Los mitos de la guerra de la Independencia*. Madrid: Temas de Hoy, 2007, 415 p.

GUILLÓN, ÉDOUARD. *Les Guerres d'Espagne sous Napoleon Ier*. II. Pau : Ed. PyreMonde, 2005, 300 p.

LORBLANCHÉS, JEAN-CLAUDE. *Les soldats de Napoleon en Espagne et au Portugal. 1807-1814*. Paris : L'Harmattan, 2007, 534 p.

MARTÍN MAS, MIGUEL ÁNGEL. *Cazadores a caballo de la guardia de Napoleón*. Alpedrete: Andrea Press, 2007, 72 p.

CONTEMPORÀNIA:

MATRICARDI, PAOLO. *Gran libro de los aviones de combate*. Madrid: RBA, 2007, 432 p.

SANTAELLA PASCUAL, FEDERICO. *La artillería en la defensa de Cartagena y su base naval. Desde los orígenes al Plan Vickers de 1926*. Murcia: Agraya, 2006, 399 p.

TERRÓN PONCE, JOSÉ LUIS. *El cementerio anglo-americano en el puerto de Mahon*. Menorca: Museu Militar, 2007, 112 p.

Carlinades

3ª Guerra Carlista. Alpens (1873), Somorrostro y San Pedro de Abante (1874). Madrid: Almena Ediciones, 2007, 86 p.

ESDAILE, CHARLES J. “The British Auxiliary Legion in the First Carlist War”. *English Historical Review*, v. 121, núm. 492 (2006) 951-952.

IGM

CARANCI, CARLO. “La guerra del amo blanco. Epopeya alemana en Camerún”. *La Aventura de la Historia*, 99 (gener de 2007) 34-38.

Guerra Civil

ALPERT, MICHAEL. “Desafío en el Cantábrico. Londres protege sus barcos”. *La Aventura de la Historia*, 103 (maig de 2007) 30-35.

ANDRÉS ROJO, JOSÉ. «Los otros militares de julio de 1936». *Cuadernos Republicanos*, 62 (2006) 197-202.

- BEISO, DENIS D. "El impacto de la guerra civil española en Gibraltar". *Cuadernos Republicanos*, 62 (2006) 99-162.
- CALLE, REDERO DE LA. *Guerra Civil. Documentos y memoria*. Salamanca: Universidad, 2007, 239 p.
- CANCIO FERNÁNDEZ, RAUL C. *Guerra Civil y tribunales. De los jurados populares a la justicia franquista (1936-1939)*. Cáceres: Universidad de Extremadura, 2007, 275 p.
- CERVERA GIL, JAVIER. *La guerra no ha terminado. El exilio español en Francia. 1944-1953*. Madrid: Taurus, 2007, 700 p.
- DÍAZ VIANA, LUIS. *Cancionero popular de la guerra civil española*. Madrid: La Esfera de los Libros, 2007, 302 p.
- GIL ANDRÉS, CARLOS. *Lejos del frente. La guerra civil en la Rioja Alta*. Barcelona: Crítica, 2006, 560 p.
- GONZÁLEZ-LLANOS CARUNCHO, JOSÉ MARÍA. *El decenio. La construcción naval militar en la factoría de Ferrol, 1936-1946*. Valladolid: Quirón Ediciones, 2007, 206 p.
- MARTÍNEZ DE BAÑOS CARRILLO, FERNANDO. *El maquis. Una cultura del exilio español*. Saragossa: Delson Libros, 2007, 407 p.
- MORADIELLOS GARCÍA, ENRIQUE. "La evitable Guerra Civil española de 1936". *Cuadernos Republicanos*, 62 (2006) 183-186.
- MORTERA PÉREZ, ARTEMIO. *La artillería naval en la Guerra Civil Española. 1936-1939*. Gijón: Fundación Alvargonzalez, 2006, 343 p.
- OLMEDA, FERNANDO. *Gerda Taro. Fotógrafa de guerra*. Barcelona: Debate, 2007, 393 p.
- PAGÈS, PELAI. *Cataluña en guerra y revolución*. Sevilla: Renacimiento, 2007, 405 p.
- ROBINSON, R.A.H. "The Splintering of Spain. Cultural History and the Spanish Civil War, 1936-1939". *English Historical Review*, v. 121, núm. 492 (2006) 883-885.
- ROBLEDO, RICARDO (ed.). *Esa salvaje pesadilla. Salamanca en la Guerra Civil española*. Barcelona: Crítica, 2007, 368 p.
- TOGORES, LUIS EUGENIO. *Muñoz Grandes. Héroe de Marruecos, general de la División Azul*. Madrid: La Esfera de los Libros, 2007, 624 p.
- IGM**
- ARTOLA, RICARDO. *La Segunda guerra Mundial*. Madrid: Alianza Editorial, 2007, 304 p.
- BERTHON, SIMON; POTTS, JOANA. *Amos de la Guerra*. Tr. Víctor Aldea Lorente. Barcelona: Ediciones Destino, S.A., 2007, 488 p.
- FERGUSON, NIALL. *La Guerra del Mundo. Los conflictos del XX y el declive de Occidente (1904-1953)*. Madrid: Editorial Debate, 2007, 890 p.
- GUDERIAN, HEINZ. *Recuerdos de un soldado*. Madrid: Inèdita, 2007, 518 p.
- HERNÁNDEZ, JESÚS. *Historias asombrosas de la Segunda Guerra Mundial*. Madrid: Ediciones Nawtilus, S.L., 2007, 72 p.
- LEÓN AGUINAGA, PABLO. "El comercio cinematográfico como instrumento de la acción norteamericana en España durante la Segunda guerra mundial". *Cuadernos de Historia Contemporánea*, 2006, 302-322.
- SOLAR, DAVID. *Un mundo en ruinas. 1944-1945. De la caída de Alemania y la bomba de Hiroshima, a los juicios de Nuremberg y Tokio*. Madrid: La Esfera de los Libros, 2007, 500 p.
- Era atòmica**
- BOWEN, JEREMY. *Seis días de guerra, el conflicto de 1967 y la configuración de Oriente Medio*. Barcelona: Paidós, 2007, 376 p.
- ROMAÑA, JOSÉ MIGUEL. *Fuego sobre Oriente Medio. El Golpe aéreo de Israel en la Guerra de los Seis Días*. Barcelona: Inèdita, 2006, 477 p.
- SOLAR, DAVID. "Seis días de junio. Israel aprovechó la precipitación árabe". *La Aventura de la Historia*, 104 (juny de 2007) 26-33.

English Historical Review, v. 121, núm. 492 (2006) [Selecció]: C.J.TYERMAN. "The Cursades and the Expansion of Catholich Christendom. 100-1714"; N.CANNY. "British interventions in Early Modern Ireland"; M.PETERS. "Arts and Arms. Literature, Politics and Patriotism during the Seven Years War"; P.J.MARSHALL. "Empire and Nation. The American Revolution in the Atlantic World"; G.ELEY. "Absolute destruction, Military Culture and the Practices of Ward in Imperial Germany"; M.KELLY. "The Politics of the Irish Civil War"; J.FISCHER. "Ireland, Germany and the Nazis. Politics and Diplomacy, 1919-1939"; R.A.H.ROBINSON. "The Splintering of Spain. Cultural History and the Spanish Civil War, 1936-1939"; J.SUMPTION. "The Battle of Crécy, 1346"; M.WANKLYN. "Military Leadership in the British Civil War, 1642-1651. The Genius of this Age"; CH.ESDAILE. "The British Auxiliary Legion in the First Carlist War"; ST.K.PAVLOWITCH. "Bosnia Herzegovina in the Second World War"; G.D.ROSENFELD. "Vision of Victory. The Hopes of Eight World War II Leaders". Núm. 494 (2006) [Selecció]: F.LACHAUD. "Britain and the Continent. 1000-1300. The impact of the Norman Conquest"; BUCHANAN, TOM. "Wales and the Spanish Civil War. The Dragon's Dearest Cause?"; S.MCGLYNN. "Medieval Warfare"; H.KAMEN. "Queenship and Political Power in Medieval and Early Modern Spain"; C.WHITE. "Horatio Nelson. A controversial Hero"; M.HOWARD. "The Cambridge History of Warfare".

GARCÍA HERNÁN, ENRIQUE y MAFFI, DAVIDE (eds.). *Guerra y sociedad en la Monarquía Hispánica. II. Madrid: Ediciones del Laberinto / CSIC / Fundación Mapfre, 2007: Vol. I (POLÍTICA, ESTRATEGIA, ORGANIZACIÓN Y GUERRA EN EL MAR):* GARCÍA HERNÁN, ENRIQUE - MAFFI, DAVIDE. "Introducción", 11; "La Monarquía y sus adversarios: estrategia general y campañas militares"; BLACK, JEREMY. "Military Revolutions and Early Modern Europe: The Case of Spain", 17; PARROTT, DAVID. "France's War against Habsburgs, 1624-1659: the Politics of Military Failure", 31; JOHN A. LYNN. "Revisiting the Great Fact of War and Bourbon Absolutism: The Growth of the French Army during the Grand Siècle", 49; MURPHEY, RHOADS. "A Comparative Look at Ottoman and Habsburg Resources and Readiness for War circa 1520 to circa 1570", 75; LABORDA BARCELÓ, JUAN. "Las campañas africanas de la Monarquía Hispánica en la primera mitad del siglo XVI. Vélez de la Gomera. Un nuevo tipo de guerra", 103; LEÓN SANZ, VIRGINIA. "Colaboración del ejército imperial con el hispánico de Carlos II", 121; MUTO, GIOVANNI. "Strategie e Strutture del Controllo Militare del Territorio nel Regno di Napoli nel Cinquecento", 153; ANGIOLINI, FRANCO. "I Presidiosi di Toscana: cadena de oro e llave y freno de Italia", 171; BIANCHI, PAOLA. "La riorganizzazione militare del Ducato di Savoia e i rapporti del Piemonte con la Francia e la Spagna. Da Emanuele Filiberto a Carlo Emanuele II (1553-1675)", 189; RIZZO, MARIO. "Non solo guerra. Risorse e organizzazione della strategia asburgica in Lombardia durante la seconda metà del Cinquecento", 217; VIGANÒ, MARINO. "Un affare imperiale. La fortificazione degli stati satelliti in Italia: il caso del Monferrato (1559-1590)", 253; BIASCO, GIANCARLO. "La strategia politico-militare di Ferrante Gonzaga: la difesa del predominio spagnolo", 273; WHITE, LORRAINE. "War and the State Development in 17th Century Portugal", 289; RODRÍGUEZ REBOLLO, PATRICIA. "Los años finales de la Guerra de Portugal: los problemas para llevarla a cabo (1664-1668)", 305; CAMARERO PASCUAL, RAQUEL. "La Guerra de Recuperación de Cataluña y la necesidad de establecer prioridades en la Monarquía Hispánica (1640-1643)", 323; CHAVARRÍA MÚGICA, FERNANDO. "Local Constraints for a Global Monarchy: Sustaining the Garrison of Fuenterrabía in the 16th Century", 359; ALONSO BAQUER, MIGUEL ÁNGEL. "La Escuela Hispano-Italiana de Estrategia", 367; "La Monarquía y sus hombres: la organización del ejército": O'DONNELL Y DUQUE DE ESTRADA, HUGO. "El reposo del ejército. Estudio del campamento temporal del tiempo de los Austrias", 381; RIBOT GARCÍA, LUIS ANTONIO. "Soldados españoles en Italia. El castillo de Milán a finales del siglo XVI", 401; BORREGUERO BELTRÁN, CRISTINA. "De la erosión a la extinción de los Tercios españoles", 445; STORRS, CHRISTOPHER. "The (Spanish) Armies of Carlos III (1665-1700)", 485; MAFFI, DAVIDE. "Un bastione incerto? L'esercito di Lombardia tra Filippo IV e Carlo II (1630-1700)", 501; MESA GALLEGO, EDUARDO DE. "Innovaciones militares en la Monarquía hispánica durante el siglo XVI: origen y desarrollo", 537; ECHEVARRÍA BACIGALUPE, MIGUEL ÁNGEL. "El ejército de Flandes en la etapa final del régimen español (1659-1713)", 553; JIMÉNEZ ESTRELLA, ANTONIO. "Ejército permanente y política defensiva en el Reino de Granada durante el siglo XVI", 579; PARDO MOLERO, JUAN FRANCISCO. "El reino de Valencia y la defensa de la Monarquía en el siglo XVI", 611; RECIO MORALES, ÓSCAR. "La gente de naciones en los ejércitos de los Austrias hispanos: servicio, confianza y correspondencia", 651; PÉREZ TOSTADO, IGOR. "'Por respeto a mi profesión': disciplinamiento, dependencia e identidad en la formación de las comunidades militares irlandesas e inglesas en los ejércitos hispanos", 681; DOMÍNGUEZ NAFRÍA, JUAN CARLOS. "El rey y sus ejércitos. (Guardias reales, cantinos, monteros y tropas de Casa Real del siglo XVII)", 707; ALONSO ACERO,

BEATRIZ. "Trenes de avituallamiento en las plazas españolas de Berbería", 739; PI CORRALES, MAGDALENA DE PAZZIS. "Las Guardas de Castilla: algunos aspectos orgánicos", 767; ALONSO GARCÍA, DAVID. "La financiación de las Guardas de Castilla a principios de la Edad Moderna", 787; LADERO GALÁN, AURORA. "Artilleros y artillería de los Reyes Católicos (1495-1510)", 805; **"Política naval, organización y guerra en el mar"**: GLETE, JAN. "The Sea Power of Habsburg Spain and the development of European navies (1500-1700)", 833; CASADO SOTO, JOSÉ LUIS. "Entre el Mediterráneo y el Atlántico: los barcos de los Austrias", 861; WILLIAMS, PHILLIP. "The Strategy of Galley Warfare in the Mediterranean (1560-1620)", 891; BUNES IBARRA, MIGUEL ÁNGEL DE. "Felipe III y la defensa del Mediterráneo. La conquista de Argel", 921; CANDIANI, GUIDO. "Galee forzate o di libertà: una comparazione tra la marina veneziana e quella spagnola all'indomani della contesa dell'interdetto (1607)", 947; FAVARÒ, VALENTINA. "«Chusma» e «gente de cabo»: gli uomini delle galere di Sicilia", 965; BLANCO NÚÑEZ, JOSÉ MARÍA. "La Recuperación de Salvador de Bahía de Todos los Santos (1625)", 981; SERRANO ÁLVAREZ, JOSÉ MANUEL. "La defensa naval del Atlántico. La gobernación de Cartagena de Indias en la segunda mitad del siglo XVII", 1007; FERNÁNDEZ NADAL, CARMEN MARÍA. "La unión de las armadas inglesa y española contra Francia. La defensa de las Indias en la Guerra de los Nueve Años", 1025; TÉLLEZ ALARCIA, DIEGO. "En la periferia de la marina: el buceo y rescate de galeones naufragados en la monarquía de los Austrias", 1043. **Vol. II (EJÉRCITO, ECONOMÍA, SOCIEDAD Y CULTURA. EJÉRCITO Y SOCIEDAD CIVIL)**: MARTÍNEZ RUIZ, ENRIQUE. "Legislación y fuero militar", 11; VILLALBA, ENRIQUE. "La sala de alcaldes y la jurisdicción militar: perfiles de un conflicto (siglos XVI-XVII)", 33; QUATREFAGES, RENÉ. "Violencia acerca de los soldados en la Corona de Castilla en el siglo XVI", 73; GARCÍA HERNÁN, DAVID. "La nobleza castellana y el servicio militar: permanencias y cambios en los siglos XVI y XVII a partir de los conflictos con Portugal", 97; CARRASCO MARTÍNEZ, ADOLFO. "Guerra y virtud nobiliaria en el Barroco. Las Noblezas de la Monarquía Hispánica frente al fenómeno bélico (1598-1659)", 135; SPAGNOLETTI, ANGELOANTONIO. "Quale patriottismo per i soldati napoletani al servizio della Monarchia Cattolica?", 163; BELLOSO MARTÍN, CARLOS. "El "barrio español" de Nápoles en el siglo XVI (I Quartieri Spagnoli)", 179; SAAVEDRA VÁZQUEZ, MARÍA DEL CARMEN. "Los militares de los presidios gallegos según la documentación testamentaria: realidad social y comportamiento religioso (1600-1640)", 225; **"Dimensión social y económica de la guerra. La movilización de los recursos"**: SABATINI, GAETANO. "Gastos militares y finanzas públicas en el Reino de Nápoles en el siglo XVII", 257; SOLANO CAMÓN, ENRIQUE. "Movilización de milicias en Aragón y su función en la perspectiva geopolítica del Quinientos", 293; SANZ CAMAÑES, PORFIRIO. "Aragón y la defensa del Principado Catalán durante el reinado de Carlos II", 331; ANDÚJAR CASTILLO, FRANCISCO. "Empresarios de la guerra y asentistas de soldados en el siglo XVII", 375; JOSÉ RODRÍGUEZ, ANTONIO. "El reclutamiento de españoles para el Ejército de Flandes durante la segunda mitad del siglo XVII", 395; CÓZAR GUTIÉRREZ, RAMÓN - MUÑOZ RODRÍGUEZ, JULIO DOMINGO. "El Reino en armas. Movilización social y «conservación» de la Monarquía a finales del siglo XVII", 435; LAVADO RODRÍGUEZ, FABIÁN. "Mérida y la Guerra de Restauración Portuguesa (1640-1668): su contribución humana y económica", 459; ESTEBAN ESTRÍNGANA, ALICIA. "El suministro de pólvora en el ejército de Flandes. Sobre la gestión directa y la delegada del aprovisionamiento militar (siglo XVII)", 473; GARCÍA GUERRA, ELENA MARÍA. "Los oficios de la administración económica militar: ordenanzas, fraudes e intentos de control durante la Edad Moderna", 523; PALAU CUÑAT, JOSÉ - MIRECKI QUINTERO, JOSÉ LUIS DE. "Una familia de Maestros de Campo de Naciones. La Casa de Bournonville", 567. **"Ejército, religión y cultura"**: GÓMEZ VOZMEDIANO, MIGUEL F. "Fuentes para la historia militar de los siglos XVI y XVII en los archivos nobiliarios españoles", 589; NEGREDO, FERNANDO. "La legitimación de la guerra en el discurso eclesiástico de la Monarquía Católica: Apuntes para su interpretación", 633; MERLOTTI, ANDREA. "Le ambizioni del duca di Savoia. La dimensione europea degli ordini cavallereschi sabaudi fra Cinque e Seicento", 661; JIMÉNEZ MORENO, AGUSTÍN. "Las órdenes militares y la defensa de la Monarquía hispánica. Un proyecto de organización naval atlántica: el memorial de Ramón Ezquerro (1596)", 691; GARCÍA HERNÁN, ENRIQUE. "Capellanes militares y Reforma Católica", 709; FILIPPINI, ORIETTA. "Aspetti della direzione della coscienza regale: Juan de Santo Tomás, O. P. e Filippo IV (1643-1644)", 743; GRACIA RIVAS, MANUEL. "Los Hospitales Reales del Ejército y Armada en las campañas militares del siglo XVI", 765; ALVAR EZQUERRA, ALFREDO. "Otro humanista que está entre armas y letras: Enrique Cock y sus libros", 785; MARTÍNEZ OYARZÁBAL, ELENA. "El libro y la literatura militar en la segunda mitad del siglo XVII", 817; SOLER DEL CAMPO, ÁLVARO. "La producción de armas personales: 1500-1700", 843; FERNÁNDEZ IZQUIERDO, FRANCISCO. "Las Órdenes de Caballería hispánicas y su proyección militar en los siglos XVI y XVII. Una aproximación a la Orden de Santiago", 861; Ensayo bibliográfico, 885; Cronología 901; Índice analítico, 955; Ilustraciones, 993; Mapas Vol. I: 16, 380, 832; Vol. II: 10, 256, 588.

A G E N D A :

Concurs per un treball de recerca: “La resistència popular durant la Guerra del Francès: el paper dels trabucaires”

(Desembre de 2007)

Organitza: Coordinadora dels Trabucaires de Catalunya.

Tema: Els treballs han de cercar i explicar el paper que va desenvolupar el moviment trabucaire dins la resistència civil que va sorgir com a reacció enfront de la dominació francesa durant l'anomenada Guerra del Francès (1808-1814).

Treballs: Els textos han de ser necessàriament inèdits i tindran una extensió mínima de 20 Din-A4 (uns 70.000 caràcters, espais inclosos). Els originals s'hauran de presentar impresos acompanyats d'una còpia en format digital Word.

Dotació: 1.000 euros.

Termini: 31 de desembre del 2007.

Secretaria: Coordinadora Trabucaires de Catalunya. Centre Municipal de Cultura Popular de Sant Andreu del Palomar. Can Galta Cremat, C. Arquímedes, 30 (08.030 – BARCELONA). Tel. 607-31 73 73; e-m. coordinadora@trabucaires.cat.

[IRMU]

Bicentenari de la Guerra del Francès – any 2008

(El Bruc, maig de 2008)

Amb motiu del Bicentenari de l'inici de la Guerra del Francès (1808-1814) l'Ajuntament del Bruc ha creat una comissió per tal de commemorar aquell moment històric. Diversos centres d'estudis (l'Associació Cultural del Montserrat, el Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada, el Centre d'Estudis del Bages, el Centre d'Estudis Ignasi Iglésias i el Col·lectiu Esparreguerí de Recerques), han format part d'aquesta comissió des del principi, ja que han estat considerats com a eina fonamental si el que es pretén és estudiar aquest moment històric en profunditat, rigor científic i en el conjunt dels territoris de parla catalana. A partir d'aquí els centres d'estudis han realitzat una sèrie de propostes que es concreten en una subcomissió on s'ha implicat també l' Institut Ramon Muntaner, la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i el Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat.

Les activitats que s'organitzaran en el decurs de 2008 s'estructuren en dues línies d'actuació. D'una banda, en la realització d'unes Jornades d'Estudi que tindran lloc els dies 23, 24 i 25 de maig al Bruc i, de l'altra, en el suport a les activitats que els centres d'estudis vulguin desenvolupar, ja sigui organitzant itineraris a diversos escenaris significatius, xerrades i col·loquis, exposicions de material gràfic, publicacions, etc.

a) Jornades d'Estudi

Les Jornades d'Estudi recolliran tres àmbits d'anàlisi de la Guerra del Francès als territoris de parla catalana:

1.- La dominació francesa: l'administració, l'estructura econòmica, l'estructura social (afrancesats, liberals, absolutistes...), la vida quotidiana i sobreviure a la guerra, etc.

2.- La resistència: la resposta armada i la divisió política i social dins de la resistència i els conflictes interns, el sistema de juntes, la propaganda política i la literatura popular, l'obra de Cadis i la seva plasmació a nivell local.

3.- Conseqüències de la guerra: demogràfiques, polítiques, econòmiques, socials, culturals, ideològiques, etc., així com l'exili derivat de la repressió duta a terme pel règim absolutista de Ferran VII després de la guerra.

Per tal de difondre i incentivar els centres d'estudis en la recerca d'aquell moment històric l' Ramon Muntaner pretén concedir un total de quinze beques que inclouen les despeses d'allotjament i d'inscripció per a tots aquells membres dels centres d'estudis que vulguin presentar una comunicació dins les Jornades d'Estudi sobre la Guerra del Francès. A més, destinaria unes altres cinc a totes aquelles persones que presentin comunicació i que no siguin sòcies d'un centre d'estudis.

Informació complementària: la Coordinadora dels Trabucaires de Catalunya ha decidit convocar una beca per premiar un treball de recerca de caràcter divulgatiu sobre el paper dels trabucaires durant la Guerra del Francès. El treball guanyador serà presentat durant les Jornades.

b) Activitats

Un altre punt fonamental de l'estructura creada al voltant de la commemoració del Bicentenari de la Guerra del Francès són les activitats que es realitzaran al llarg del 2008. Els centres d'estudis actuarien com a principal organitzador d'aquestes activitats en ser vehicles fonamentals i imprescindibles pel coneixement i difusió, des de l'àmbit local i comarcal, d'esdeveniments lligats a aquell període. A més a més, la participació de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i de l' Ramon Muntaner assegura la coordinació d'un ampli ventall d'activitats arreu dels territoris de parla catalana.

A tal efecte s'han dissenyat tres tipus de fitxes, segons les possibles activitats a realitzar:

a) Fitxa d'itineraris: l'objectiu de la fitxa és que els centres d'estudis puguin oferir itineraris vinculats a diferents episodis de la Guerra del Francès.

b) Fitxa de material gràfic: aquesta fitxa pretén recollir material gràfic de tota mena: celebracions del centenari de la Guerra del Francès o d'altres aniversaris objecte de celebració, així com també il·lustracions que plasmin algun apartat del període en què s'emmarcà la Guerra de 1808. L'objectiu d'aquesta fitxa seria fer una exposició.

c) Fitxa d'activitats complementàries: dins d'aquest tercer tipus de fitxa es podrien incloure aquelles activitats que, com les conferències, publicacions, etc, completessin les dues activitats descrites.

Amb el conjunt de propostes arribades es dissenyarà un calendari anual. L'objectiu és fer difusió del conjunt de les activitats com a projecte col·lectiu i una promoció individualitzada de cada activitat. De cada activitat es confeccionaran uns materials amb un mateix disseny i estructura que permetrà, per una banda, complementar les activitats i, per l'altra, que quedi una documentació del conjunt del projecte. Les activitats poden realitzar-se de forma acumulativa dins d'una mateixa jornada (itineraris, exposicions, conferències, etc) o de forma independent.

[IRMU]

***Aplec de Treballs*, núm. 26 (2008), revista anual del Centre d'Estudis de la Conca de Barberà**

S'està planificant el proper número de la miscel·lània del Centre d'Estudis de la Conca sobre temes d'humanitats i ciències socials relacionats amb la comarca de la Conca de Barberà, les seves poblacions i/o els seus habitants, els interessats han de lliurar els treballs abans del 31 de desembre del 2007, juntament amb dos resums de 15 ratlles cadascú, en català i castellà, paraules clau i les dades personals. Es recomana no passar dels 15-20 folis. Les notes han de col·locar-se al final de l'article i no a peu de pàgina. Els autors seran convidats a l'acte de presentació a Montblanc, i rebran un nombre determinat de 'separates' de la seva aportació.

Recepció de treballs: rpuig@tinet.fut.es; fgraupuig@telefonica.net.

Més informació: www.tinet.org/~cecb.

[JMTGP]

***Recull*, de l'Associació Cultural Baixa Segarra de Santa Coloma de Queralt, 2008**

Si es disposa de material suficient, l'Associació Cultural Baixa Segarra, amb seu a Santa Coloma de Queralt, té previst de treure un nou número del seu anuari *Recull* de cara al 2008 .

El contingut serà miscel·lani, de qualsevol tema relacionat amb les Humanitats i les Ciències socials, centrat directament i indirecta amb aquesta comarca catalana i els seus habitants.

Es fixa de termini l'últim dia de 2007, i es recomana que els treballs presentats no depassin la vintena de folis, comptim amb les notes disposades al final del text, i s'acompanyin de dos resums (català i castellà) i de Paraules Clau. Els autors seran convidats, en el seu dia, a l'acte de presentació de la miscel·lània, tenint dret a un nombre determinat de separates.

[JMTGP]

***A Carn !* Publicació electrònica d'Història Militar Catalana**

Productor: Manel Güell [mguell@altanet.org]; **Col laboradors:** Alfredo Redondo Penas, Núria Florensa i Soler, Josep Estivill, Ramon Perelló, Josep M. T. Grau, Roser Puig i Tàrrach, Josep M. Güell, Jordi Rovira, IRMU; **Disponible a:** <http://perso.wanadoo.es/ramon19630427>, a la secció de Notícies de la web de l'IRMU, www.irmu.org, i a www.11desetembrede1714.org.

A Carn! no es considera responsable de l'opinió, tendència ideològica o contingut empíric que puguin semblar indicar o expressin les col·laboracions i articles que publica.